12 ФЕВ 1993

Қишлоқ ҳақиқати

1993 йил 28 январь
ПАЙШАНБА
№ 12 (5.455).
НАРХИ: ОБУНАЧИГА 3 СЎМ. СОТУВДА 5 СЎМ.

Ўзбекистон Республикаси ижтимоий-сиёсий газетаси • 1974 йил 1 январдан чиқа бошлаган

КЕНГ ИСТЕЪМОЛ МОЛЛАРИ СЕРОБ БЎЛСИН

ДАРОМАДГА ҚАРАБ БУРОМАД

Бир неча йилдирки, «Ширинлик» комбинатининг довруғи Наманган вилоятидан чиқиб, бутун республикага тарқалди. Тўрақўрғоннинг оғизда эриб кетадиган соякки майизини, сапсариқ олтиндай болмаза туршагини бир марта тотиган одам яна шундан ейишни бир умр орзу қилади. Илгари корхонанинг ҳажми кичик, ишлаб чиқариш қуввати ҳам шунга яраша эди. Қайта реконструкция қилиниб, янги цехлар қуриб ишга туширилгач, оддий заводдан қуруқ мева ишлаб чиқарадиган йирик комбинатга айланди. Номи ҳам ўзига яраша бўлди — «Ширинлик». Эндиликда бу корхона ишчиларининг тўртдан уч қисми аёллар. Корхона кенгайгач, райондаги одамларни доимий иш билан таъминлаш масаласи ҳам ҳал бўлди ҳисоби.

Комбинат энг замонавий, серунум машина ва ускуналар билан қуролланганн сабабли маҳсулот ишлаб чиқариш ҳажми кескин кўпайди. Ҳозир сабзавот цехида Италиядан олиб келинган «Сандвик» мева ва сабзавот қуритиш линияси, АҚШдан келтирилган узум қуритишга мослаштирилган «ФМС» линияси ишлаб турибди. Корхона мутахассислари бу линияларни барча турдаги қишлоқ хўжалик маҳсулотларини қуритишга мослаштириш учун такомиллаштирмоқдалар. Бу ерда қуритилган қоқи ўзининг мазасини, фойдали жиҳатларини йўқотмай узоқ вақт сақланиб туради, улардан ҳар хил озиқ-овқат ҳам тайёрлаш мумкин.

— Комбинатимиз ўтган йили беш минг тонна қуруқ мева, жумладан 2070 тонна қоқи қилинган сабзавот ва 200 тонна қалампир ишлаб чиқаришни режалаштирган эди, — дейди корхона бош иқтисодчиси Ҳусниддин Маъруров. — Барча соҳалар бўйича режалар ошириб бажарилди. Даромад ҳам кутилганидан аъло бўлди.

Ҳар бир ишчининг ойлик маоши сентябрь ойида ўртача 4681 сўмданга тўғри келганди. Кейинги уч ойда иш ҳақи яна ҳам ошди.

Даромадга қараб буромад деганларидек комбинатда ишчиларни ижтимоий муҳофазалаш, уларга унумли ишлаш, дам олиш ва яхши ҳаёт кечиришлари учун зарур шароитлар яратилмоқда. Барча цехларда дам олиш, душхона ва саломатлик хоналари ташкил этилган. Корхонанинг тиш касалликлари, терапия, физиотерапия, гинекология бўлимларига эга бўлган саломатлик маркази хизматидан ҳамма баҳраманд. Олти гектар майдонни эгаллаган дам олиш маскани ходимлари ишидан кишилар миннатдор.

Корхонанинг Умид номли ўз болалар боғчаси бор. Бу ерда ишчи ва хизматчиларнинг 360 нафар фарзандлари тарбияланаяпти. Шунингдек, комбинат қошидаги ишчилар ошхонаси ҳам вилоятдаги энг арзон ошхоналардан бири ҳисобланади. Овқатларнинг нархи арзон бўлгани билан мазалилиги, сифатлилиги билан мана-ман деган ошхоналарда тайёрланаётган овқатлардан қолишмайди. Бу ерда шунингдек ярим тайёр маҳсулотлар ҳам ҳозирланяпти, новвойхона ишлаб турибди. Корхонанинг автобуси узоқ-яқин қишлоқларда яшайдиган ишчи ва мутахассисларни бепул ташимоқда.

Одамларга бундай ғамхўрлик ҳозирги иқтисодий танглик даврида, айниқса муҳим аҳамиятга эга. Кишиларнинг турмуши сезиларли даражада енгиллашмоқда. Бугина эмас, ҳар жиҳатдан зарур шароит яратилаётганини қалбдан ҳис этаётган кишилар шунга яраша баракали меҳнат қилмоқдалар. Зеро халқимиз билиб айтганидай қарс икки қўлдан чиқаяпти.

Р. ҚОДИРОВ.

Бир йигитга қирқ ҳунар ҳам оз дейишади. Эндиликда қишлоқда яшайдиган аёлларга ҳам қирқ ҳунар камлик қилиб қолди. Ҳунарлининг ҳунари муродига етказади, деган гап бор халқимизда, — дейди Жалолқудуқ районидаги Т. Тошматов номли жамоа хўжалигининг «Зебо» тўқимачилик корхонаси раҳбари Ҳулкар Рўзиматова. Хўжалигимизда доимий иш топиш қийинлашиб, кўпгина хотин-қизлар уйида ўтириб қолишгани сабабли хўжалик бошқаруви қўшимча иш ўринларини топиш тадбирларини кўра бошлади. Кичик корхоналар очилгач бу муаммо ижобий ҳал бўлди. «Зебо» корхонаси ҳам ана шулардан биридир.

СУРАТДА: Ҳулкар Рўзиматова ишга янги келган шогирдига жемпер тўқишни ўргатмоқда.

Д. САМАТОВ олган сурат.

КИЧИК КОРХОНА МАДАДИ

Бозор иқтисодиёти барча соҳада ишбилармонлик ва тадбиркорлик кўрсатишни, ҳисоб-китобни пухта қилишни тақозо этмоқда. Олтинкўл районидаги «Коммунизм» жамоа хўжалиги раҳбарлари ҳам рўй бераётган мураккабликларни енгиш, аҳоли турмушини яхшилаш чораларини кўришмоқда. Хўжалик йирик, кўп тармоқли. Пахтачиликдан ташқари, боғдорчилик, сабзавотчилик ривожланмоқда. Бу ерда бекор ётган омбор биносига дастгоҳлар ўрнатилиб, сабзавот ва меваларни қайта ишлайдиган кичик корхона барпо этилди.

— Корхонамизнинг маҳсулот ишлаб чиқариш қуввати тобора ортмоқда, — дейди бошқарувчи Ғайрат Ҳалимов. — Бултур 140 минг шартли банка сабзавот ва мева консервалари тайёрланди. Даромад ҳам чакки бўлмади. Бизда ишлаб чиқарилаётган маҳсулотлар Россия Федерацияси ва Қозоғистонга жўнатилиб, эвазига қурилиш материаллари олинмоқда. Шу тариқа хўжалик аъзоларини арзон нархдаги ёғоч-тахта билан таъминлаяпмиз.

Кичик корхона қишлоқ аҳлини юмушли қилишга ҳам кўмаклашаяпти. Ҳозир бу ерда 30 нафар ишчи меҳнат қилаяпти. А. Ашуров, Ж. Қўзибоев, С. Холматова, Г. Бултурова кабилар ишда ўрнак кўрсатишмоқда.

Т. АБДУСАМАТОВ.

ҲАР ДАҚИҚАДА ИККИ ЖУФТ КАЛИШ

Ангор пахта тозалаш заводи қошида ташкил топган «Ангорпласт» кичик корхонасида янги йилнинг дастлабки кунларидан ҳар хил катталикдаги калиш ишлаб чиқарилмоқда.

Излаган имконият топади, деб бежиз айтишмаган. Ангор пахта тозалаш заводи ёнидаги ташландиқ ҳовли корхона раҳбарларининг диққатини ўзига тортди. Наҳотки ҳовлини тартибга келтириб, фойдали иш қилиш мумкин эмас, деган масала ўртага ташланди. Аҳоли учун кенг истеъмол молларидан бирини ишлаб чиқариш йўлга қўйиладиган бўлса, бундан ҳамма миннатдор бўлиши табиий-ку. Фикр фикрдан қувват олади, деганларидек, қишлоқда яшовчилар учун оёқ кийимлари орасида энг кўп кийиладигани калиш, бозор шароитида эса ҳозир бир жуфт калишни 400 сўмга ҳам топиш мушкул. Шу тариқа завод қошида янги цех очиб, унда калиш ишлаб чиқаришни йўлга қўйишга аҳд қилишди. Жиззах шаҳридаги «Суғдиёна» фирмасининг «Суғдпласт» кичик корхонаси билан алоқа боғланди. Аллақачон калиш ишлаб чиқаришга киришган бу корхона мутахассислари ангорликларга зарур ёрдам беришларини айтишди. Шу тарзда калиш ишлаб чиқариш цехи қурилишига киришилди. Ускуналар эса Молдованинг Тераспoль шаҳридан харид қилинди. Уни ўрнатишда жиззахлик мутахассислар яқиндан ёрдам бердилар, ишчиларга янги касбни эгаллаб олишларига кўмаклашдилар. Дастлабки пайтда хом ашё билан таъминлашни ўз зиммаларига олишди. Янги йил арафасида ўзлари келтирган хом ашёдан «Ангорпласт» кичик корхонасининг дастлабки маҳсулоти ишлаб чиқарилди.

Янги йилдан эса кичик корхона мустақил иш бошлади. Бу ерда бир сменада етти киши меҳнат қилмоқда. Асосий хом ашё — пластикат бўлса бас, бир минутда икки жуфт ҳар хил катталикдаги калишни ишлаб чиқариш мумкин. Кичик корхона бош муҳандиси Ражаб Шералиев билан биргаликда калиш ишлаб чиқарилаётган цехда бўлиб, иш режимини кузатдик. Аввало, кўпчилик ўйлаганидек, калиш ишлаб чиқарилаётган жойда ҳаво асло ифлосланмаяпти, ҳатто хом ашёнинг ҳидини сезмайсиз. У 160 даража иссиқликда эригач, қолипларга қуйилмоқда. Одам қилган ишни одам қилади, дейишлари ҳақ. Қаранг, маҳаллий йигитлар ва қизлар тайёрлаётган калишларни қўлга олиб, ҳавасингиз келади. «Ангорпласт» кичик корхонасида ишлаб чиқарилаётган калишларнинг бошқа шаҳарлардаги корхоналарда тайёрланаётган маҳсулотдан сира фарқи йўқ. Электрчи Бозор Хўшмонов, катта оператор Абдураҳмон Абашев, оператор Бўри Шербоев, механик Панжи Усанов, оддий ишчилар Райхон Нурматова, Дилафрўз Бобониёзова, Жовли Чориевлар ҳамкорликда меҳнат қилиб, бир сменада 800 жуфтдан зиёд калиш тайёрлашаяпти.

— Кичик корхонамизда тайёрланаётган маҳсулотни район матлубот жамияти орқали аҳолига етказиб берамиз, —дейди Ражаб Шералиев.— Мутахассисларимиз ишлаб чиқарилаётган калишнинг баҳосини аниқлашаяпти. Ишончимиз комилки, бозор баҳосидан ҳийла арзон бўлади. Биз, биринчи навбатда, ангорликларни, қолаверса, вилоят аҳолисининг калишга бўлган талабини қондирсак, савоб иш қилган бўламиз. Келгусида цехда яна бир ускуна ўрнатиб, болалар ва катталар учун калиш, шинам резина шиппаклар ишлаб чиқаришни ҳам йўлга қўймоқчимиз. Бунинг мураккаб жойи йўқлигига ишчиларимиз ишонч ҳосил қилишди. Аммо бизни ташвишга солаётган бир муаммо бор, у ҳам бўлса, хом ашё таъминоти. Пластикат Уралнинг Қуйи Тагил шаҳрида ишлаб чиқарилади. Биз жиззахлик биродарларимиз ёрдамига мунтазам кўз тикиб юролмаймиз. Раҳмат, улар қўлларидан келган ёрдамларини аямасдан ишлаб чиқаришни йўлга қўйиб беришди. Энди уни ривожлантириш ўзимизга боғлиқ. Муассисимиз — Ангор пахта тозалаш заводи кўмагида бевосита Уралда бўлиб, хом ашё таъминоти тўғрисида шартнома тузишимиз керак. Хом ашё билан таъминлашни йўлга қўядиган бўлсак, кичик корхонада бир минутнинг ўзида кам деганда 500 — 600 сўмлик маҳсулот ишлаб чиқаришга муваффақ бўламиз. Муҳими, одамларнинг ҳожатини чиқаришга улушимизни қўшамиз.

Пахта тозалаш заводи қошида «Ангорпласт» биргина кичик корхона эмас. Пахта чиқитларини қайта ишлайдиган «Оқ олтин» кичик корхонасида ҳар куни 400 килограммдан рўзғорбоп пахта тайёрланиб, сотилаяпти. Район марказидаги «Чинор» ошхона-чойхонаси ҳам завод тасарруфида. Ҳар хил тўй ва байрам базмлари шу ерда ўтказилаётир. Ҳозир эса навбатдаги қўшма корхона қурилиши тўғрисида ҳужжатлар тайёрланиб, тайёргарлик ишлари олиб борилмоқда. Яхши ниятлар амалга ошиб, Булғория ҳамда Италиянинг «Чиз—Эстера» фирмаси билан ҳамкорликда пахтани қайта ишлайдиган, ип-йигирув, тўқув фабрикаси қурилиши йўлга қўйилса, бу ерда икки минг киши меҳнат қилади, 4 минг тонна тола қайта ишланади. Демак, Ангор райони хўжаликларида етиштирилган пахта толаси шу ернинг ўзида қарийб тайёр маҳсулот ҳолига келади.

Б. КЕНЖАБОЕВ,
«Қишлоқ ҳақиқати» мухбири.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг Фармони

ЎЗБЕКИСТОН АВТОМОБИЛЬ ЙЎЛЛАРИ ҚУРИШ ВА ФОЙДАЛАНИШ ДАВЛАТ-АКЦИОНЕРЛИК КОНЦЕРНИ («ЎЗАВТОЙЎЛ»)НИ ТАШКИЛ ЭТИШ ТЎҒРИСИДА

Ўзбекистон Республикасининг «Автомобиль йўллари тўғрисида»ги Қонунини ижро этиш юзасидан ва республиканинг йўл хўжалигини бошқаришни янада такомиллаштириш, бозор муносабатлари шаклланиб бораётган шароитда қуйи таркибий бўлинмаларга кўпроқ мустақиллик бериш мақсадида:

1. Ўзбекистон Республикасининг Автомобиль йўллари вазирлиги тугатилсин.

Республика йўл хўжалиги тизимидаги бирлашмалар, корхоналар ва ташкилотлар меҳнат жамоаларининг амалдаги қонунларга мувофиқ Ўзбекистон автомобиль йўллари қуриш ва фойдаланиш давлат-акционерлик концерни («Ўзавтойўл»)ни ташкил этиш тўғрисидаги таклифи қабул қилинсин.

Белгилаб қўйилсинки, «Ўзавтойўл» концерни:

Хўжалик уюшмаси бўлиб, автомобиль йўллари, кўприкларни ҳамда бошқа йўл иншоотларини лойиҳалаш, қуриш, реконструкциялаш ва фойдаланиш ишларини амалга оширувчи давлат, давлат-акционерлик, ижара, жамоа корхоналари ва ташкилотларини, шунингдек, тармоқни ривожлантиришдан манфаатдор бўлган бошқа тармоқларнинг корхона ва ташкилотларини ҳамда хорижий юридик шахсларни ихтиёрийлик асосида бирлаштиради;

Ўзбекистон Республикасининг тугатилган Автомобиль йўллари вазирлигининг ҳуқуқий вориси ҳисобланиб, ўз фаолиятида амалдаги қонунларга ва концерннинг Уставига амал қилади.

2. «Ўзавтойўл» концерни зиммасига қуйидаги асосий вазифаларни ҳал қилиш юклансин:

Ўзбекистон Республикасининг Давлат истиқболстат қўмитаси билан биргаликда республика халқ хўжалиги ва аҳолисининг юк ташишга бўлган эҳтиёжларини энг кўп даражада қондириш учун автомобиль йўлларини ривожлантириш концепцияси ва истиқболга мўлжалланган дастурларини ишлаб чиқиш;

Республика автомобиль йўллари тармоғини ривожлантириш, фойдаланиш ва такомиллаштириш ишида ягона илмий-техникавий сиёсатни ўтказиш;

Умумий фойдаланишдаги автомобиль йўлларини лойиҳалаш, реконструкциялаш, таъмирлаш ва сақлаш масалаларини комплекс ҳал этишни таъминлаш;

Корхоналар, муассасалар, ташкилотлар, маҳаллий ҳокимият ва бошқарув органлари билан бевосита шартномалар ҳамда битимлар тузиш асосида автомобиль йўллари, кўприклар ва бошқа йўл иншоотлари қуриш ҳамда ўзгача турдаги пудрат ишларини бажариш;

Ўзаро манфаатли ташқи иқтисодий алоқаларни ривожлантириш, хорижий фирмалар билан қўшма ишлаб чиқариш ва корхоналарни ташкил қилиш, МДҲ давлатларида ва чет элларда автомобиль йўллари қуриш.

3. Ўзбекистон Республикасининг Вазирлар Маҳкамаси 10 кун муддат ичида «Ўзавтойўл» концернини ташкил этиш ва унинг фаолиятига оид масалалар юзасидан қарор қабул қилиб, унинг тузилмаси ва Уставини тасдиқласин.

Ўзбекистон Республикасининг Президенти

И. КАРИМОВ.

Тошкент шаҳри,
1993 йил 26 январь.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг Фармони

Ҳ. УМАРОВ ВА А. АҲМЕДОВГА ФАХРИЙ УНВОНЛАР БЕРИШ ТЎҒРИСИДА

Ўзбекистон Республикаси мустақиллигининг бир йиллиги муносабати билан бунёд этилган Фарғона шаҳрининг рамзий мустақиллик дарвозасини лойиҳалаш, вилоятда миллий меъморчилик ишларини ривожлантиришдаги хизматлари учун қуйидагиларга Ўзбекистон Республикасининг Фахрий унвонлари берилсин:

«ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИДА ХИЗМАТ КЎРСАТГАН САНЪАТ АРБОБИ»

УМАРОВ Ҳасан Жўраевич — Ўзбекистон Рассомлар уюшмаси бадиий жамғармаси қошидаги халқ санъати усталари **«Усто»** бирлашмасининг ёғоч ўймакорлари бригадири.

«ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИДА ХИЗМАТ КЎРСАТГАН АРХИТЕКТОР»

АҲМЕДОВ Аҳад Муҳамедович — мустақиллик дарвозасининг лойиҳа муаллифи, меъмор.

Ўзбекистон Республикасининг Президенти

И. КАРИМОВ.

Тошкент шаҳри,
1993 йил 25 январь.

ДАРДЛАРГА МАЛҲАМ БЎЛИБ

Ҳеч кимнинг бошига қор ёғмасин экан. Мабодо, ёғиб қолса-чи? Қаторда норинг бўлсин деганларидек, оға-иниларинг, елкадошларинг қўл узатиб ҳамдардлик билдирса, оғиринг енгил бўлар, кўнглинг тоғдек кўтарилар экан... Худди шу нарса ўзбеклар билан илдизи бир, иймон-эътиқоди бир тожикларнинг бошига кулфат тушганда кўринаётир. Ғаламислар қилғуликни қилиб, жуфтакни ростлаб қолган шу кунларда бутун ўзбек халқи, Марказий Осиё аҳолиси биродарларимизга ёрдамга келмоқда, кимларнингдир ғаддорлиги билан қаҳратонда оч-юпун қолганларнинг жонига ора киришга ҳаракат қилмоқда.

Куни кеча Ўзбекистон Республикасининг байналмилал маданий марказида ўтказилган тадбир бу фикримизга ёрқин далил бўла олади. Юртимизда фаолият кўрсатаётган миллий маданий марказларнинг намояндалари, Қизил ярим ой жамияти Марказий Комитети, «Наврўз» хайрия жамғармасининг раҳбарлари, вазирликлар ва давлат ташкилотлари, концернлар, уюшмалар, йирик корхона ва заводларнинг вакиллари Тожикистон халқига инсонпарварлик ёрдами кўрсатиш Ўзбекистон жамғармасининг таъсис анжуманига йиғилдилар.

— Тожикистондаги биродаркушлик иймони бут ҳар бир кишининг қалбини ларзага солди. Рўй берган фожиа қанча оғир бўлмасин, қардошларимизга унинг жароҳатларини тезроқ тугатишда, чироғи ўчиб қолган хонадонларга қут-барака, файз киритишда ёрдам беришимиз ҳам қарз, ҳам фарз, — деди Ўзбекистон Қизил ярим ой жамияти Марказий Комитетининг раиси Ў. Воҳидова таъсис анжуманини очар экан. — Ўзингизга маълум, Марказий Осиё давлатлари бошлиқларининг Тошкентдаги учрашувида ҳам Тожикистон фожиасига алоҳида аҳамият берилди. Биз жабрдийдаларга инсонпарварлик ёрдамини уюшқоқлик билан ташкил этиш мақсадида ташаббускор гуруҳ тузиб, ишларни бошлаб юборганимизга анча бўлди. Энди ҳаётнинг ўзи Тожикистон халқларига инсонпарварлик ёрдами кўрсатиш Ўзбекистон жамғармасини тузишни тақозо этмоқда.

Таъсис анжумани қатнашчилари бу фикрни қизғин қўллаб-қувватладилар.

— Хабарингиз бор, — деди сўзга чиққан республика «Наврўз» хайрия жамғармасининг раҳбари Д. Ёқубов, — биз Шарқ халқларининг азалий байрами — «Наврўз» нишонланаётган кунларда тожикистонлик ҳамкасбларимиз билан узлуксиз телекўрсатувлар ташкил этган, худди ана шу тадбир, шоир ибораси билан айтганда, бизларнинг бахту саодатимиз ҳам, озору мозоримиз ҳам бир эканини яққол намойиш қилган эди. Тожиклар бошига тушган мусибат, аламу кулфатларга нафақат биз — ўзбеклар, балки барча Марказий Осиё халқлари, тинчлик-хотиржамликни муқаддас биладиган ҳар бир инсон бефарқ қараб туролмайди. Жамғармамиз хайр-эҳсон ҳисобидангина иш олиб бораётгани йўқ. Ҳозир бизнинг 33 та корхонамиз бор, улар турли хил маҳсулот ишлаб чиқармоқда. Иқтисодий жиҳатдан бақувват бўлиб қолдик. Биз янги таъсис этилаётган жамғармага шу бугуноқ беш миллион сўм ўтказамиз.

Йиғилишда «Миконд» заводи 300 минг, Қувасой саноат қурилиши материаллари заводи 500 минг, «Қизил тонг» ишлаб чиқариш бирлашмаси 300 минг, Тошкент шаҳар йўловчилар ташиш бошқармаси 200 минг, «Ипак йўли» тижорат банки 100 минг сўм ўтказиши маълум бўлди. «Юнитех интернейшнл» қўшма корхонаси қардошларимизга тиббиёт ускуналари юборажаги, маҳаллий тиббий ходимларни бу ускуналарда ишлашга ўргатажаги айтилди. «Совпластитал» қўшма корхонаси, «Ўзбекистон ҳаво йўллари» авиакомпанияси, миллий маданий марказлар ҳам жамғарманинг оёққа туриб олишига ҳисса қўшадилар.

Булар дастлабки улушлар, холос. Бошқа корхоналар, тижорат ташкилотлари, фуқаролар ҳам савобли ишдан четда қолмаслар, деб ўйлаймиз. Шу мақсадда Тожикистон халқларига инсонпарварлик ёрдами кўрсатиш республика жамғармаси Тошкент шаҳрининг Педагогика кўчасидаги 30-уйда жойлашганини, МФО 172627328 Ўзбекистон саноат қурилиш банкининг Тошкент бўлимида 000700235 рақамли ҳисоби очилганини маълум қиламиз.

Таъсис анжуманида Тожикистон халқларига инсонпарварлик ёрдами кўрсатиш Ўзбекистон жамғармасининг бошқаруви ва унинг раиси сайланди. Республика Қизил ярим ой жамияти Марказий Комитети раисининг ўринбосари А. Ғуломов жамғарма раиси бўлди.

Б. АБДУЛЛАЕВ,
ЎзА мухбири.

ДИЛКАШ СУҲБАТ

Ўзбекистон Ёзувчилари уюшмасида Қорақалпоғистон Республикаси маданияти кунларида қатнашаётган қорақалпоқ адиблари билан ўзбек ёзувчиларининг бир пиёла чой устида суҳбати бўлиб ўтди.

Ўзбекистон Ёзувчилари уюшмасининг биринчи котиби Ж. Камол йиғилганларни диёримизда ўтаётган анжуман билан табриклаб, мазкур байрам икки оға-ини халқ вакилларининг дийдорлашуви эканини таъкидлади.

Меҳмонлардан Т. Қайипбергенов, И. Юсупов, Т. Қобулов, ўзбек ёзувчиларидан П. Қодиров, Мирмуҳсин, Ҳ. Ғулом ва бошқалар суҳбат чоғида ҳозирги оғир иқтисодий шароитда адабиётларимиз олдида турган муаммолар ва уларни ҳал этиш йўллари хусусида фикр-мулоҳазаларини айтдилар. Суҳбатни Ўзбекистон халқ ёзувчиси О. Ёқубов якунлади.

Учрашувда Қорақалпоғистон Республикаси Олий Кенгаши Раисининг ўринбосари Г. Аннақиличева иштирок этди.

(ЎзА).

Байрам муносабати билан

26 январь куни Ўзбекистон Республикаси халқаро маданий-маърифий алоқалар миллий уюшмасининг янги биносида ҳинд халқининг миллий байрами Ҳиндистон Республика деб эълон қилинган куни муносабати билан учрашув бўлди. Маълумки, 1950 йил 26 январда Ҳиндистон Республика деб эълон қилинган эди. Ушбу миллий байрам дунёнинг аксарият мамлакатларида нишонлаб келинади. 43 йилдан бери мунтазам ўтказиб келинаётган ушбу байрамнинг жуғрофияси кенгайиб, унинг мустақил Ўзбекистон Республикаси пойтахтида биринчи марта ўтказилаётгани чинакамига тарихий воқеадир.

Уюшма раиси Н. Ғойибов учрашувга ташриф буюрган давлат ва ҳукумат муассасалари ходимлари, элчихона вакиллари, санъаткорлар ва ҳиндшунослар, шаҳарликлар ҳузурида кириш нутқи сўзларкан, Ўзбекистон Республикаси билан Ҳиндистон Республикаси ўртасидаги иқтисодий-сиёсий алоқалар мустақиллик шарофати туфайли янги босқичга кўчмоқда, бинобарин, янги тенг ҳуқуқли муносабатларни тобора мустаҳкамлаб ва кенгайтириб бориш икки мамлакат ўртасидаги алоқаларнинг ягона асосидир, деб алоҳида таъкидлади.

Ҳиндистон Республикасининг Ўзбекистон Республикасидаги фавқулодда ва мухтор элчиси Далип Мехта республика куни Ҳиндистон халқининг энг улуғ байрамидир, деди. Мамлакатларимиз ўртасида кундан кунга такомиллашиб ва кенгайиб бораётган сиёсий-иқтисодий алоқалар маданият ходимлари ва олимларнинг ҳамкорлиги туфайли янада авж олади, деб умид билдирди.

(ЎзА).

Олим мулоҳазаси

ЗАМОН МАЛАКАЛИ МУТАХАССИСЛАРНИКИ

Бозор иқтисодиётига ўтиш, бу борада дуч келинаётган муаммоларни ижобий ҳал қилиш даставвал кадрларнинг билимдонлигига, тадбиркорлигига боғлиқ. Республика халқ хўжалигининг турли соҳаларида ишлаётган мутахассислар билим даражаси қанчалик юқори бўлса, истиқлол меваларининг пишиб етилиши шунча тезлашади. Бу мустақиллик йўлини танлаган ҳар бир давлат учун зарурат бўлиб, унга эришиш мавжуд билим масканларида кадрлар тайёрлашни тубдан яхшилашни тақозо этади.

Бугунги кунда олий билимгоҳларда тайёрланаётган мутахассисларнинг илмий амалий доираси талаб даражасида эмас. Кадрлар тайёрлашни яхшилашда қатор омиллар мавжуд. Ўзбекистонда қишлоқ хўжалиги олий билимгоҳлари соҳалар бўйича оз миқдорда мутахассислар тайёрлайдиган ўқув масканларидан иборат. Уларда кўпгина турлар бўйича бор-йўғи 25 нафардан талаба қабул қилинмоқда. Талабаларнинг умумий сони барча босқичларни қўшганда ҳам 100—125 тадан ортмайди. Бу ҳолатда мазкур мутахассисликлар бўйича давр талабига жавоб берадиган махсус кафедралар ташкил этиш, уларни юқори малакали профессор ва ўқитувчилар билан таъминлаш, кафедралар қошида замонавий ўқув қуроллари, жиҳозлари бўлган лабораториялар барпо қилиш мумкин эмас.

Бизнингча мавжуд барча қишлоқ хўжалиги олий билимгоҳларини махсус мутахассислик соҳаларига мослаштириш, шу асосда малакали кадрлар тайёрлашни йўлга қўйиш лозим. Шунда ўқув даргоҳларининг моддий-техника базаси мустаҳкамланади, юксак маҳоратли профессор, ўқитувчилар жалб этилади, илмий тадқиқотлар ўтказиш мумкин бўлади. Қишлоқ хўжалиги олий илмгоҳларида қандай мутахассислар тайёрланаётганлиги юзасидан кафедралар жавобгарлигини ошириш зарур. Яхши ва ёмон мутахассислар тайёрлаётган билимгоҳлар ходимларининг моддий манфаатдорлигида ҳозирча ҳеч қандай фарқ йўқ. Бу малакали кадрлар етиштиришдаги асосий тўсиқлардан биридир.

Институтларда тажрибали, юқори малакали муаллимлар билан бирга айрим малакаси паст, бир амаллаб илмий даража олган ўқитувчилар ҳам ишлашмоқда. Қизиғи шундаки, кадр тайёрлашга қўшаётган ҳиссасидан қатъий назар ҳамма ўқитувчилар илмий даража ва унвонларига қараб бир хил маош олишади, ҳуқуқ ва имтиёзлари ҳам ягонадир.

Мақсадга эришиш учун даставвал ўқув режаларини тубдан қайта кўриб чиқиш керак. Ҳозирги пайтда улар эскириб қолган. Аввало мутахассислик фанлари салмоғини ошириш лозим. Ҳозирги пайтда ўқитиш соатларининг 40 фоизи ушбу фанларни ўргатишга сарфланаяпти. Ўқув соатларини бу тартибда тақсимлаш, албатта малакали кадрлар тайёрлашга салбий таъсир ўтказади. Мутахассислик фанлари салмоғини камида 70 фоизга етказиш зарур. Шунингдек, ўқув режасидаги баъзи кераксиз фанларни чиқариб ташлаш мақсадга мувофиқ. Агар келажакда қишлоқ хўжалиги олий билимгоҳларида ўқиш муддатини тўрт йилга келтириш зарурлиги эътиборга олинса юқоридаги муаммонинг муҳимлиги ойдинлашади.

Ўқув режаларини қабул қилиш, тасдиқлашда илмий кенгашлар мустақиллигини ошириш лозим. Билимгоҳларга ўзлари жойлашган минтақаларнинг ўзига хос хусусиятларини ҳисобга олиб, мустақил равишда ўқув режалари тузиш, шу асосда мутахассислар тайёрлаш ҳуқуқини бериш вақти келди. Айниқса, корхоналар ва хўжаликлар билан шартнома асосида кадрлар тайёрлаш муҳимдир.

Олий билимгоҳларга ўқув тажриба хўжалиги сифатида йирик хўжаликларни бириктириш лозим. Улар давлат буюртмаларидан тўлиқ озод қилиниши, айни пайтда давлат томонидан энг замонавий хўжаликлар даражасида ушлаб турилиши жуда керак. Ўқув-тажриба хўжалиги турли тажрибалар ўтказиладиган, талабаларнинг назарий билимлари синаб кўриладиган ҳамда амалий кўникма ҳосил қиладиган илғор корхона бўлиши керак.

Мутахассис кадрларга бўлган талаб тубдан ўзгармоқда. Улар олий маълумот ҳақидаги ҳужжат билан бирга корхона фаолиятига қўшажак ҳиссаси, билими ва малакасига қараб ишга таклиф этилсалар тўғри бўлади. Ҳар қандай жамият аввало ўзи учун зарур мутахассислар етиштираётган ўқув масканини маблағ билан таъминлайди. Иқтисодиёт тили билан айтганда кимнинг моли харидоргир бўлса ўша ютади. Шу боисдан олий билимгоҳ ишлаб чиқариш учун ниҳоятда керакли мутахассисликларни аниқлаши ва малакали кадрлар тайёрлаши лозим.

Бунинг учун ҳар бир институт ўзи жойлашган минтақа хусусиятларига қараб, бевосита корхоналар ва ташкилотларнинг талаблари асосида мутахассис тайёрлаш ҳуқуқига ҳам эга бўлса ёмон бўлмасди. Бу иш хўжаликлар, қўшма корхоналар, акционерлик жамияти, фермер ва ижара хўжаликлари билан шартнома асосида амалга оширилгани маъқул. Бундай шартномалар иккала томон ўртасидаги муносабатларни яққол акс эттирувчи қонуний ҳужжат сифатида ҳуқуқий кучга эга бўлмоғи лозим. Институт ўзи тайёрлаган кадрнинг лаёқати учун масъул. Олий билимгоҳ илмий кенгашига бозор иқтисодиёти талабларидан келиб чиқиб ҳозирда зарур бўлган мутахассисликларни аниқлаш ва уларни қанча тайёрлаш масаласини ҳал қилиш ҳуқуқини бериш мақсадга мувофиқ.

Қишлоқ хўжалиги мутахассисларини ҳар беш йилда қайта тайёрлаш каби эски усулдан воз кечиш вақти етди. Чунки жўшқин иқтисодий ислоҳотлар ўтказилаётган бир пайтда шунча муддат кутиб туриш тўғри эмас. Муҳим иш хўжалик ҳисоби асосида шартнома билан ташкил этилса қандай бўларкин?

Ёш мутахассислар ишга боргандан сўнг уларга шароит яратиш, ғамхўр мураббийлар бириктириш, қисқа муддатда ишлаб чиқариш кўникмаси ҳосил қилишларига кўмаклашиш керак. Кузатишлар кўрсатишича Фарғона водийси хўжаликларидаги айрим мутахассислар эски услубда иш юритмоқдалар. Бу ёшлар имкониятларини юзага чиқаришга тўсиқ бўлаётир.

Кўпдан бери амалда қўлланилиб келинаётган талабаларни қабул қилиш усули эндиликда ўзини оқламай қўйди. Бунда қатор камчиликлар мавжуд. Натижада қобилиятсиз ёшлар ҳам студентлар сафидан ўрин олаяпти. Шу боис тест усулини қўлланиш қулай самарали эканлиги аён бўлмоқда.

Кўриниб турибдики, малакали мутахассис кадрлар тайёрлаш бўйича кўпгина муаммолар йиғилиб қолган. Биз уларнинг айримлари хусусида тўхталдик. Улар тезроқ ҳал қилинса умумимиз катта фойда кўради.

А. МАМАДАЛИЕВ,
Андижон қишлоқ хўжалиги олий билимгоҳининг ректори, Ўзбекистон Қишлоқ хўжалиги фанлари академиясининг мухбир аъзоси.

ҚИШ — БЕКОРЧИЛИК ЭМАС

Бозор иқтисодиёти шароитида яшаш ва ишлашнинг ҳам ўзига хос мураккабликлари бор. Бугун кечаги ютуқлар билан кифояланиб бўлмайди. Аксинча эртани, индинни кўзламоқ лозим. Ана шунда киши сира ҳам доғда қолмайди. Буни Наманган вилоят деҳқончилик-саноат уюшмаси раҳбарияти яхши билади. Уларнинг ташаббуси билан қиш кунларида вилоят марказидаги қишлоқ хўжалик техникумида деҳқонларнинг малака ошириш машғулотлари ўтказилмоқда. Ўқувга дастлаб агрономлар келишди. Район деҳқончилик-саноат уюшмаси раисининг муовинлари, бош ҳосилотлар, давлат ва жамоа хўжаликлари ҳосилотлари ўтган йили тўпланган тажрибалар, йўл қўйилган хато ва камчиликлар, ечимини кутаётган муаммоларни батафсил ўрганишяпти.

— Бир ҳафта мобайнида дала донишмандлари малака оширишади, — дейди курс раҳбари, вилоят деҳқончилик саноат уюшмасининг мутахассиси У. Каримжонов. — Республика ва вилоят илмий-тадқиқот олийгоҳлари ходимлари, етакчи мутахассислар, илғор, тажрибакор кишиларнинг чиқишлари уюштирилмоқда. Ўзаро тажриба алмашувлар, мулоқотлар бўлаяпти. Ўқувга пухта тайёрлангандик. Кўргазмали воситалар, таҳлилий материаллар, пахта, ғалла ва бошқа турдаги экинларнинг янги навлари намуналари тингловчилар хизматида. Ўқув қатнашчилари учун барча зарур маданий, маиший шароитлар яратилган.

Машғулотлар бошланган кунда вилоят деҳқончилик-саноат уюшмаси раиси Бекпўлат Аҳмадалиев, вилоят ҳокими котибияти деҳқончилик-саноат бўлими мудири Муҳиддин Валиев бу йилги вазифалар ҳақида сўзлаб беришди. Вилоят деҳқончилик-саноат уюшмаси пахтачилик бўлимининг бошлиғи Абдуваҳоб Исматов «Ғўза ва бошқа қишлоқ хўжалик экинларини интенсив технология асосида парвариш қилиш, қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштириш омиллари», уюшма пахтани кўпайтиришнинг муҳим уруғчилиги бўлими бошлиғи Ғуломжон Юсупов «Вилоят хўжаликларида пахта уруғчилигини ривожлантириш, амалда қўлланилаётган навларни жойлаштириш ва чигитни экишга тайёрлаш», ўсимликларни ҳимоя қилиш вилоят станцияси раҳбари Камолхон Пўлатов «Қишлоқ хўжалик зараркунандаларига қарши курашда биологик усул афзалликлари» тўғрисида маъруза қилдилар. Зарадарё районидаги Амир Темур номли жамоа хўжалиги бош ҳосилоти Шарифжон Холиқулов ҳам хўжаликда мўл ҳосил етиштириш борасида тўпланган тажрибаларни ўртоқлашди. Ҳамкасбларнинг фикр алмашувлари, машғулотлар давом этаяпти.

Бош ҳосилотлардан сўнг бош муҳандислар, иқтисодчи, ҳисобчи, бригада бошлиқлари ҳам ўқув машғулотларида қатнашиб, малака оширадилар.

А. ҚОРАБОЕВ,
«Қишлоқ ҳақиқати» мухбири.

ҚИСҚА САТРЛАРДА

ЯНГИ МАҲСУЛОТ

● «Электротерм» бирлашмасининг Наманагандаги бош корхонасида янги маҳсулот ишлаб чиқариш ўзлаштирилди. Эндиликда бу ерда трансформатор, биноларни иситиш учун ишлатиладиган қозонлар, мева ва сабзавотларни қуритадиган камералар ишлаб чиқарилмоқда.

Корхонада ёқилғининг хилма-хил турларида ишлай оладиган универсал қозонлар, шоли оқлаш машиналари, рўзғор электр дазмолларини ишлаб чиқариш ҳам ўзлаштирилмоқда.

РЎЗҒОРБОП БУЮМЛАР

● ОЛТИНКЎЛДАГИ халқ истеъмол моллари ишлаб чиқариш бирлашмасида турли хил маҳсулотлар тайёрланмоқда.

Масалан, қўй, қуён териси, мўйнадан кийим-кечак, бош кийимлар тикиш йўлга қўйилди. Кулолчилик цехи ходимлари шиша синиқларидан чиройли гулдонлар, салатдонлар ишлаб чиқаришни ўрганиб олишди. Бундан ташқари цехда ўнлаб турдаги чойнак ва пиёлалар, лаганлар ва турмушда зарур бўладиган бошқа буюмлар ишлаб чиқарилмоқда.

МАРҒИЛОН ПИШЛОҒИ

● МАРҒИЛОНДАГИ вилоят улгуржи-чакана савдо ишлаб чиқариш бирлашмасида ташкил этилган «истеъмол» кичик корхонасида пишлоқ тайёрлаш йўлга қўйилди. Маҳсулот учун зарур хом ашё Фарғона сут комбинатидан олинмоқда. Ускуналарни эса корхона усталарининг ўзлари ясадилар. Маҳсулот Марғилон, Фарғона, Қирғули шаҳар дўконларида, шунингдек «Азот», Фарғона нефтни қайта ишлаш бирлашмаларидаги махсус дўконларда сотилмоқда.

БУХОРО ҚЎЙИ НАМИБИЯДА

● НАМИБИЯЛИК бир гуруҳ чорвадорлар қоракўл қўйларини кўпайтириш борасида тажриба алмашиш учун яқинда Нуротага келдилар. Африкада жойлашган бу мамлакат асосан қоракўлчилик билан шуғулланади. Унинг қоракўли жаҳон бозорида олдинги ўринлардан бирини эгаллайди. Бу ерда боқилаётган қўйлар аслида Бухоро қоракўл қўйлари зотидан. Айтишларича, бундан 80 йил муқаддам Бухорода бўлган намибияликлар амирликдан ўнта қўй ва иккита қўчқор олиб кетишган экан. Ҳозирги кунда уларнинг сони 5 миллионтага етибди.

ОЗУҚА — БОШ ОМИЛ

Тожиддин Назаров билан колхозда зарбдор тармоқ келажаги хусусида суҳбатлашиб ўтиргандик. Гап озуқа масаласига тақалганда гурунгимиз янада қизиди. Раис фикрини лўнда ифодалади:

— Балиқ сув, чорва озуқа билан тирик. Омилкор чорвадор қишин-ёзин шунинг ғамида яшайди. Бу гапни бежиз айтмаяпман. Сабаби катта-кичик йиғинларда баъзи хўжалик раҳбарлари «биз озуқа экинларига мунча гектар ер ажратганмиз», деб ҳисобот беришади. Дастлаб емишдан кўнгил тўқ экан, дейсиз. Ернинг ҳолатини кўриб фикрингиздан қайтасиз. Ўша хўжаликда озуқа танқислигининг сабабини тушунасиз. Хўш, бу билан нимага эришилди? Бошқа соҳадан олинган фойдани бу ёқдаги зарарни қоплашга сарфлашдан не наф?

Раис тўғри айтди. Унуми паст заминда ҳеч вақт кўзланган ҳосил унмайди. Қайтанга ортиқча меҳнат, харажат сарфланади. Савол туғилади: нега баъзи раҳбарлар озуқа экинлари учун унумсиз ер беришади? Сабаби оддий: ундан келадиган фойда катта эмас. Унумдор замин эса мўмай даромад олинадиган экинлардан бўшамайди. Шу ҳол ҳар йили такрорланаверади. Натижада чорвачилик судралаверади, маҳсулдорлик ортмайди. Узоқни кўра билган раҳбар эса бошқача йўл тутади. Тўрт гектардан йиғиштириладиган емишни бир гектардан олади. Тўйимли озуқа ҳисобига мўл гўшт ва сут етиштиради. Тармоққа харжлаган бир сўми уч сўм бўлиб қайтади. Буни Булоқбоши районидаги Жўра Полвон номли жамоа хўжалиги мисолида кўриш мумкин.

Қизилча юмшоқ, қора тупроқ ерга экилса, яхши ҳосил беради, — дейди суҳбатни давом эттириб бошқарув раиси, — Иккинчидан, макканинг ҳозирги баҳоси пахтаникига яқинлашиб қолди. Айтмоқчиманки, унга яхши жой танланса ҳеч нима ютқазмаймиз. Гоҳида мутахассислар маккадан юқори ҳосил ундираётган хўжаликлар оз эмас, лекин кўп жойда истайсизми-йўқми унинг маълум қисми талон-тарож бўлади. Сизларда эса бу иллат йўқ экан, дейишади. Бу гапда жон бор. Баҳордан кеч кузгача дон ва силос мўл бўлсин, деб тер тўкиб, меҳнат қилсангизу, уйган хирмонингиз мўлжалингизга етмаса. Аслида кутганингиз бўлган. Фақат омборга ҳаммаси етиб бормаган. Биз аввало қоровулларнинг талабини қондирамиз. қанча озуқа керак бўлса, арзон нархда берамиз. Шу боис ташмачилик йўқ. Агар бирортаси ишончни оқламаса, дарҳол вазифасидан четлаштирилади. Бу ўз самарасини бераётир. Яна бир мулоҳаза, макка одам бўйидан ошганда уни суғориш қийинлашади. Чунки таралган сув экинларни бир текисда ҳўлламайди. Шундай иш юритиш кераки, ўсимлик баравар оби ҳаётга қонсин. Ўшанда сўталар бирдек бўлиқ етилишига эришилади.

Хўжаликда суғориладиган ерларнинг 350 гектарида озуқа экинлари етиштирилади. Бултур қишловга 3.600 тонна силос, 768 тонна беда пичани, 280 тонна сенаж, 460 тонна сомон ва бошқа озуқалар жамғарилди. Ҳар шартли қорамолга 18 центнер озуқа бирлиги тайёрланди. Фермада 1.100 бош қораола ва қизил швед зотли моллар парваришланмоқда. Шундан 300 таси соғин сигир. 1992 йилда сут етиштириш режаси муддатидан илгари уддаланди. Давлатга 750 тоннага яқин маҳсулот сотилди. Ҳар говмишдан йил давомида салкам уч минг килограммдан сут соғиб олинди. Қабул пунктларига 114 тонна гўшт топширилди, режа бажарилди. Ҳозир қиш чилласи. Маҳсулдорлик бирмунча пасаядиган давр. Шунга қарамасдан битта сигир кунига саккиз килограммдан ошириб серқаймоқ маҳсулот бераяпти.

— Чорвачилик алоҳида эътиборда, — дейди бош чўпон М. Ашуров. Қорамолчиликдан ташқари бошқа соҳаларни ҳам ривожлантираяпмиз. 3 мингта товуқ, 36 бош йилқи, 3,5 мингта қўйимиз бор. Жониворлар баҳор ва ёз ойларида Қирғизистон яйловларида боқилади.

Айни кунларда чўпонлар қўзилатиш мавсумига пухта тараддуд кўришаяпти. Эришилаётган ютуқлар иш ҳақининг ошишида асосий омил. Масалан, сигир соғувчиларнинг ўртача ойлик маоши 5 минг сўмга етди. Ҳатто ўн минг сўмгача олаётганлар бор.

Жўра полвон номли колхоз Булоқбошида иқтисоди бақувват хўжаликлардан. Қисқа давр мобайнида иккита тегирмон, обжувоз, иккита ғишт цехи ишга туширилди. 17 километр масофага газ, 5 километрга водопровод қувурлари тортилди. Ҳаммом ишга туширилди, иккинчиси ҳам қурилаяпти. Амалдаги йилнинг биринчи чорагида 420 ўринли мактаб биноси қурилиши ниҳоясига етказилади. Ёғ заводи қурила бошланади, кичик корхоналар фаолияти кенгайтирилади.

Р. АБДУЛҲАЕВ.

Шофиркон районидаги Ш. Рашидов номли давлат хўжалиги чорвадорлари қиш даврида ҳам мўл-кўл сут ва гўшт етиштиришда район хўжаликлари орасида пешқадамликни қўлдан бермай келаётирлар. Бунинг боиси шундаки, хўжалик чорвадорлари етарли озуқа базасини яратишга жиддий эътибор беришаётир.

Айни кунларда хўжаликда 300 бошга яқин сигир ва 500 бош қорамолни қишдан беталофат олиб чиқишга ҳаракат қилишмоқда.

СУРАТДА: хўжалик сутчилик фермаси мудири Хайдар Умуров ва молбоқар Раҳмон Шомуродовлар озуқа сифатини кўздан кечиришмоқда.

К. КАРИМОВ олган сурат.

* * *

Касби районидаги «Ғалаба» давлат хўжалигининг Изом Ғиёсов мудирлик қилаётган сутчилик фермаси чорвадорлари ҳозирги қишли-қировли кунлардан чорва молларини беталофат ўтказиш мақсадида астойдил меҳнат қилмоқдалар. Соғувчилар орасидаги мусобақада 16 бош соғин сигирнинг ҳар биридан 10 литрдан сут соғиб олишга эришаётган Юлдуз Эгамбердиева пешқадамлик қилаётир.

СУРАТДА: пешқадам сут соғувчи Юлдуз Эгамбердиева.

Б. ИСМОИЛОВ олган сурат.

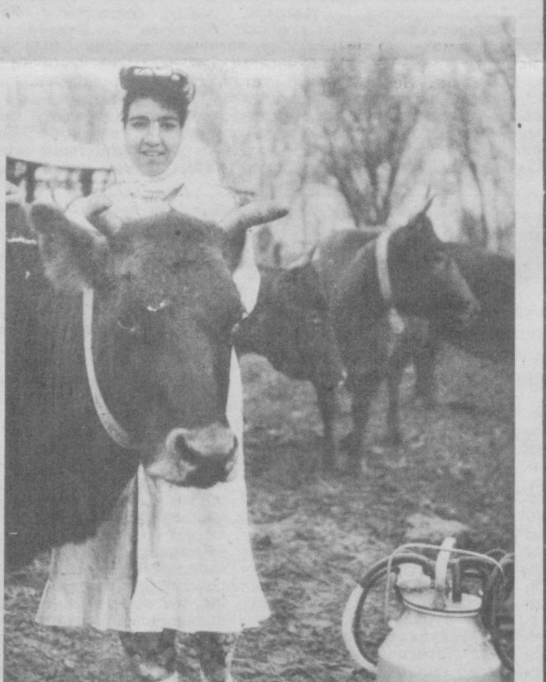

ЯЙЛОВ ДАРҒАСИ

Чўпон йил ўн икки ой тиним билмайди. Сурув кетидан яйлов кезиб, эл бойлигига бойлик қўшади. Искан Ўриновбахтини шу улуғ касбдан топганлардан. У Пайариқ районидаги «Халқобод» ижара хўжалигида 30 йилдан буён меҳнат қилади. Илғор чорвадор қарамоғида 505 бош қўй бор. Жониворлар ҳозирги қишли-қировли кунларда меҳр билан парваришланмоқда. И. Ўриновнинг нияти тўл мавсумини муваффақиятли ўтказиб, ҳар юз совлиқдан 108 тадан қўзи олишдир.

Я. НУРИДДИНОВ.

ҚИШЛОВ ТАШВИШИ

Бухоро вилояти чорвадорлари вақти-вақти билан ўзаро текширув ўтказиб турадилар. Яқинда ғиждувонликлар Шофирконда бўлиб, қишлов қандай ўтаётгани билан қизиқдилар.

Ғиждувон тумани деҳқончилик-саноат уюшмаси раисининг ўринбосари И. Ғайбуллаев шофирконликларнинг бу соҳадаги ютуқ ва муаммолари хусусида ЎзА мухбирига қуйидагиларни сўзлаб берди:

— Шофиркон туманидаги И. Мўминов, Бобур номли, «Шофиркон», «Ўзбекистон» жамоа хўжаликлари чорвадорлари ишидан хурсанд бўлдик. Бу ерларда қишлов кўнгилдагидек олиб борилаяпти. Озуқа молларга майдалаб, буғлатиб берилмоқда. Сигирларнинг парвариши яхши. Шунинг учун ҳам ҳар бош сигирдан 9—10 килограммдан сут соғиб олиняпти.

Лекин бир қатор хўжаликларда бунинг аксини кўрдик. Сигирлардан соғиб олинаётган сут миқдори кунига тўрт килограммга ҳам етмаётир. Ем-хашакнинг тўйимли бўлишига етарли аҳамият берилмаяпти. Чорвадорлар иссиқ кийим-кечак билан таъминланмаган. Ҳатто оддий челак ва халатлар ҳам етишмайди. Дам олиш хоналари совуқ. Уларга савдо, тиббий ва маиший хизмат кўрсатиш эътибордан четга қолмоқда.

Текшириш якунларига кўра Шофирконда фермерчиликни ривожлантиришга ҳам жиддий эътибор берилмаяпти, деган хулосага келдик. Фермерларнинг шу кунгача атиги 4 тонна сут топширгани фикримизнинг далилидир.

Икки туман чорвадорлари ўзаро тажриба алмашдилар. Чорвани қишловдан эсон-омон олиб чиқиш, маҳсулдорликни ошириш тадбирлари белгиланди.

И. САФАРОВ,
ЎзА мухбири.

МАНФААТДОРЛИК ОШИРИЛГАЧ

Бойсун туманидаги «Сайроб» давлат хўжалиги асосан чорвачилик билан шуғулланади. Хўжалик ҳар йили қўйчиликдан иқтисодий зарар кўрар эди. Қўйчилар чўпонларга ижара пудрати асосида бўлиб берилгач, ишга муносабат ўзгарди. Улар тўлни кўпайтиришга, озуқани тежаб ишлатишга кўпроқ эътибор берадиган бўлишди. Янгилик хўжаликка ҳам, чўпон-чўлиқларга ҳам моддий манфаат келтирди.

ЦЕХЛАР ИШ БОШЛАДИ

● Боёвут туманида бирданига учта консерва цехи ишга туширилди. Буларнинг ҳар бири йилига 26 минг шартли банка маҳсулот ишлаб чиқара олади. «Узкоопстроймонтаж»нинг механизациялашган колоннаси бинокорлари хом ашё ишлаб чиқариладиган жой — йирик мева-сабзавот хўжаликлари яқинда матлубот кооперациясининг мана шу янги корхоналарини қуриб беришди.

«ПЕЖО» ЮРТИМИЗГА КЕЛМОҚДА

Тошкентда машҳур француз фирмаси — «Пежо»нинг автомобиль сотиш ва уларга техника хизмати кўрсатиш билан шуғулланувчи автосервис маркази очилди. Бу автосалон «Москвич» техника хизмати бош станцияси ҳузурида ишлай бошлади. Ўзбекистон «Ипак йўли», «Сармоя-тижорат банки» ва «Москвич» техника хизмати бош станцияси янги автотижорат корхонасининг муассислари бўлдилар. Қўшма корхона «Пежо» фирмасининг фаол иштироки билан ташкил қилинди.

— Биз қўшма корхонани барпо этишда шу фирма билан мустаҳкам алоқа ўрнатдик, — деди «Амир» қўшма корхонасининг директори Ш. Ҳ. Нурхонов. — Дизель ёқилғи билан ишлайдиган пишиқ-пухта француз автомобилларини сотиш масалаларигина ҳал этилиб қолмай, бизнинг ремонтхоналаримизда фирманинг махсус машина-ускуналари ўрнатилади. Демак, ремонт ва хизматнинг юқори сифатли бўлиши тайин. Франция томони ҳам автомобиль етказиб бериш, ҳам уларнинг нархлари билан боғлиқ бўлиб, бизнинг харидорларимиз учун муҳим муаммоларни ҳал қиладилар.

Машиналарни етказиб беришга келганда шуни айтиш кераки, ҳаммаси талабга боғлиқ бўлади. Кўпроқ автомобиль талаб қилинса, фирма бу талабни бажонидил қондиради. Агар буюртмачи машинани яхшироқ жиҳозлаб беришни сўраса, унинг ранги, ўриндиқларнинг ғилофи, зийнат-оройиши каби масалаларни ҳал этишни «Амир» корхонаси ўз зиммасига олади. Бу ишда «Пежо» фирмаси билан яқиндан ҳамкорлик қилинади, албатта. Бу масала келишиб олинган. Машина нархи ва ремонт ҳақи эса бозордагидан пастроқ бўлади. Масалан, бултур Европада энг яхши автомобиль деб тан олинган французларнинг «Пежо—405» маркали машинаси «Волга»дан қиммат бўлмайди. Унинг ҳақини рубль билан ҳам, бемалол айирбошланадиган валюта билан ҳам тўлаш мумкин.

Ҳа, аввалари буни тасаввур этиб ҳам бўлмасди. Аммо энди Ўзбекистонда автомобиль бозори ҳам юзага келмоқда. Республика Президентининг, ҳукуматининг саъй-ҳаракатлари билан барча давлатларнинг ишбилармонлари ҳузуримизга келмоқдалар. «Пежо» фирмаси ҳам шу жумлага киради! Япония, Корея Республикаси, Германия, АҚШ, бошқа мамлакатларнинг етакчи автомобиль фирмалари бизнинг бозоримизга қизиқиб қарамоқдалар.

Энг муҳими эса Марказий Осиё давлатлари бошлиқларининг Тошкентдаги январь кенгашидан кейин бу қудратли минтақа учун янги истиқболлар очилмоқда. Ўзбекистон пойтахтидаги «Пежо» автосалони минтақадаги барча давлатларга мўлжалланган.

— Иқтисодий, бозор муносабатларига киришнинг янги йўлларини излаш, жиддий иш, — деди Ўзбекистон Сармоя-тижорат банки бошқарувининг раиси Ҳ. Икромов. — Биз ўз имкониятларига кўра турли молларни талаб қилувчи истеъмолчи учунгина эмас, республика иқтисодиётини юксалтириш учун ҳам пул сарфламоқчимиз.

Автосалон очилиши маросимида қатнашган Франция Республикасининг Ўзбекистондаги элчиси Жан-Поль Везиан бундай деди:

— Мен давлатларимиз ўртасидаги илк алоқаларни юксак баҳолайман. Ўзбекистоннинг Франция билан алоқалари ривожланиб, мустаҳкамланиб бораверишига аминман. Республика раҳбариятининг оғир-вазмин сиёсати, ўзаро манфаатли ҳамкорлик туфайли очиладиган кенг имкониятлар бунинг гаровидир.

В. ДРАЧЕВ,
ЎзА мухбири.

ДАЛА ҲАКИМИ

Очерк

ЎША йили қиш оғир келди. Совуқ, изғирин кўз очирмайди. Умматқул ака оқ парқуга бурканган далаларга меҳр билан боқади. Замин куч тўплаяпти. Яхоб бериш, шўр ювиш кўнгилдагидек ўтказилди. Янги ҳосилдан умид қилса бўлади. Тажрибали мутахассис шундай кезларда негадир «Солдат отаси» фильмидаги кекса жангчи токларни пайҳон қилган танкчига танбеҳ бераётган жойини кўп эслайди. Ҳа, замин муқаддас, ҳар бир ўсимликнинг жони бор. Фақат уларни асраш, авайлашни ҳар ким ҳам билавермайди. Бахти шуки, ёшлигидан чўл қувиб, иродали, сабр-қаноатли бўлишни ер билан тиллашишни ўрганди. Муштдек боши билан катта рўзғорни тебратди. Ҳамиша ўз ўрнини, қадрини билди. Шу боис ҳамқишлоқлари «Худоёр Латипов таълимини олган, асл чўлқувар», дея таърифлашарди.

Ёшлиги оғир кечди. Ўрта мактабни тугатмасданоқ рўзғор ташвиши елкасига тушди. Кўнгиллилар сафида чўлга отланди. Бир култум сувга зор бўлган шароитда ишлади. Қийинчиликлар йигитни эзиб қўйди. Юзлари қорайиб, лаблари, қўллари чўл шамолида ёрилганда ҳам кетаманга тушмади. Яхшиларга эргашди. У чўлнинг эртасига ишонарди. Оила тебратиш учун пул топиш керак эди. Аммо ризқу насибани ҳалол меҳнат орқасидан ундирди. Муқаддас ташвишлар билан яшади. Кўп ишлади, хўб ишлади. Жазирамада ғўза парваришлади, дон етиштирди. Йиллар ўтиши билан метин иродали кишилар орасида камол топди.

Умматқул Жўраев бир ўзига осон бўлмаслигини сезарди. Лекин ҳаммаси чарх айланиб, боши таъна-маломатларга қолишини хаёлига ҳам келтирмаганди. Бир куни уни райкомга чақириб қолишди. Саркотиб гапни қисқа қилди.

— Менга қаранг, Жўраев, — деди у кесатиқ оҳангда. — Сизнинг дастингиздан тинчлик борми-йўқми?

— Тушунмадим, нима гап?

— Ўзингизни гулликка солманг. Нега топшириқни «хўп» деб бажармайсиз, ақл ўргатасиз? Ҳатто райкомни у-бу деб айблаётган эмишсиз.

Умматқул ака масаланинг моҳиятига энди тушунди.

— Фикрингиз тўғри, — жавоб қилди ўзини дадил тутишга уриниб. — Халқни, табиатни ўйлаган кишилар аллақачон бутефосдан воз кечишди. Биз ҳам шу ҳақда қатъий қарорга келсак ёмон бўлмасди. Ахир заминни заҳарлаб бўлдик-ку?! Қолаверса, заҳри қотил чўлқуварлар саломатлигига жиддий хавф солмоқда. Вақт борида бу ишга барҳам бермасак, эртага маломатга қоламиз. Келажак авлод бизни кечирмайди.

— Отдан тушсангиз ҳам, эгардан тушмас экансиз, боринг, сиз билан энди бошқача гаплашамиз.

Ўша кундан бошлаб ўжар мутахассиснинг жони қийноқда қолди. Ҳудабеҳудага танбеҳ беришар, камситишар, тирноқ орасидан кир қидиришарди. Ҳатто райком бюросида муҳокама қилиб ҳайфсан беришди. Умматқул ака адолатсизликка чидолмасди. Нима учун ёмонотлиққа чиқаришди? Айби бутефосдан воз кечайлик, деҳқон эмин-эркин ишласин, деганими?! Энг ёмони — у ҳақиқат учун курашаётганини кўриб-билиб турган, ҳар куни эшигини тақиллатмай кириб келадиган баъзи қадрдонлари ҳам ўзларини четга олишди. Агрономнинг иродаси қанчалик мустаҳкам бўлмасин, баъзида ўзини қўлга ололмасди. Неча ойлаб уйқусининг тайини бўлмади. Уни кўриб оила аъзолари эзилишарди.

— Дада! — дея ярим кечада унга неча бор далда берган ўғли Шавкатнинг ўкинч билан айтган сўзлари ҳамон қулоғи остида жаранглайди: — Бизга сизнинг соғлигингиз керак. Тирикчилик бўлса бир амаллармиз...

Яхшиям ҳаётда иродали, ҳар бир масалага давлат нуқтаи назаридан ёндошадиган Умматқул Жўраевга ўхшаган инсонлар бор. Агар ҳамма аҳмоқона топшириқларни ҳам «хўп бўлади» дея бажариб кетаверса нима бўлади? Ҳақиқатни юзага чиқариш эса осонмас. Асл чўлқуварга ҳам енгил бўлмади. Оқибат натижада асаблари қақшади, саломатлиги кетди. Шундай бўлса-да, ниятига етди, ҳаёт унинг ҳақ эканлигини кўрсатди.

Далалар, боғ-роғларни яшнатиб баҳор келди. Қир-адирлар чечакларга бурканди. Агроном яна ихлос билан ишга киришди. Биринчи кунданоқ ер унумдорлигини ошириш, янги боғлар яратиш ишқи билан ёнди.

— Ташаббускорлик, ҳар қандай шароитда ҳам ишнинг қаловини топа билишни Умматқул акадан ўрганганмиз, — дейди ташаббускор бўлим бошқарувчиси Ғулом Қултоев. — Чўлқуварлар яна бир ибратли воқеани ҳикоя қилиб беришди.

Худоёр Латипов қолоқ хўжаликка ишга ўтди.

— Хўш, ука, хайрлашамизми, — синовчан назар ташлади чўл дарғаси.

— Асло, мен ҳам сиз билан. Энг қийин жойда ўзимни яна бир бор синовдан ўтказмоқчиман.

— Латипов Умматқулга бир сония тиклиб тургач елкасига меҳрибонлик билан туртиб қўйди.

ЯНГИ жойнинг муаммолари ҳаддан ташқари кўп. Дастлаб баъзилар ертўлаларда яшашди. Бир қултум сувга зор бўлган кунлар бўлди. Бироқ одамлар нолимай бир-бирларини суяшар, борларини баҳам кўришарди. Директор Умматқул Жўраевга агрономликни тавсия этганида 2-бўлимни беришни сўради. Энг чеккадаги янги ўзлаштирилган ерда пахта етиштириш машаққат эди. Ташаббускорлар даъвати билан бу ерга 46 хўжалик кўчиб келди. Яхши ният билан 786 гектар ерга чигит экилди. Шароитга мослашиш, ниҳолларни оби-тобида парваришлашда уста заршунос Абдумалик Пардаев катта ёрдам берди. Бўлим бошқарувчиси лоток ариқлар ўтказиш, ернинг мелиоратив ҳолатини яхшилашда жонбозлик кўрсатди. Ўзи каби ғайратли деҳқонлар билан мевали, манзарали ҳамда гул кўчатлари келтириб экишди. Чўл чирой оча бошлади. Умматқул ака билимига, тажрибасига ишонган мутахассис эди. Эрта баҳордан ерни маҳаллий ўғитга, нурига тўйинтирди. Ҳар бир тадбирни вақтида, сифатли амалга оширди. Кутилмаганда кучли ёғингарчилик бўлимга жиддий шикаст етказди.

— Зарари йўқ, еримиз бақувват, 60 фоиз кўчатни сақлаб қолсак ҳам бемалол режани бажарамиз, — далда берди бўлим бошқарувчиси заршуносларга бир-бир тикилиб. — Фақат қатор ораларига ишлов беришни бўшаштирмайлик.

Кузакда ҳамма 2-бўлим заршуносларига тан берди. Боиси давлатга пахта топшириш режаси вилоятда биринчи бўлиб бажарилган эди. Ҳосилдорлик гектарига 5 центнерга ошди, жамоа мўмай даромад олди.

1984 йили Умматқул Жўраев Оқолтин районидаги Усмон Носир номли давлат хўжалигининг бош агрономи этиб тайинланди.

— Деҳқончиликда мен ҳамма нарсани биламан, деган киши янглишади, — фикрини ифодалайди ер табиби. — Одамлар қалбига йўл топиш, муаммоларни жойида моҳирона ҳал этиш, ерни эъзозлашни совхоз директори Маҳмуджон Тўҳмоқовдан ўргандим. У ёш бўлса-да қийин дамларда мушкулимни осон этди, кўнглим чўккан кезлари қўллаб-қувватлади. Бир куни у 2-бўлимни оталиққа олишни маслаҳат берди. Қолоқ жамоа ишлари билан яқиндан танишдим. Эски касал давом этаётган экан. Ердан олишни биламизу лекин қарзни вақтида қайтармаймиз. Режа тўлгач муайян вақт дўппини яримта қилиб юрамиз. Ҳайдов тракторлари далага вақтида олиб кирилмайди. Ер кузда ҳайдалмагандан кейин яхши ҳосил олиш амри маҳол. Унинг таркибида модда алмашинуви маромига етмайди. Замин уйқуси чала бўлган одамдек карахтланади. Шуни ҳар бир чўлқуварга синчиклаб тушунтирдим. Ҳашар уюштириб, хонадонлардан ўғит ташиб келтирилди. Сизот сувлари қочирилди. Ғўза парвариши даврида ҳеч ким тиним билмади. Натижа кутилганидан ҳам яхши бўлди. Бўлим ҳар гектар ердан 30 центнердан ошириб хирмон кўтарди.

Бош ҳосилот отахонлар мададига таянади. Бир куни чой устида директор бир вақтлар яратилган боғдан файз кетаётганлиги, ҳосилдорлик кутилгандек бўлмаётганлигини куйиниб гапирди. Нуронийлар нобоп ерга мевали кўчатлар ўтқазилганлигини таъкидлашди. Маслаҳатни бир ерга қўйиб, 30 гектарлик янги боғ барпо этишга келишилди. Мана бу йил ундан мўл ҳосил олиш кўзланмоқда.

Умматқул ака ўз сўзининг эгаси. Илғорлар тажрибаси, фан ютуқларини амалиётга жорий этиш ҳақида тинмай бош қотиради. Мутахассислар билан фикрлашиб С-6524 навли чигитни синаб кўришни таклиф этди. Директор рози бўлди. Биринчи йили энг катта бўлимда синов ўтказилди. Бир вақтдаги манзара яна такрорланди. 40 гектар ердаги ғўза ниҳолларини совуқ уриб кетди. 200 гектарини сақлаб қолишди. Ерга муносабат тубдан ўзгарганлиги, моддий манфаатдорлик таъминланаётганлиги ўз самарасини кўрсатди. Гектаридан белгиланганидан 6 центнер кўп ҳосил йиғиштириб олинди. Янги нав барчага маъқул тушди. Омад келган йиллари гектаридан 32 центнердан чўл дурдонаси топширилди. Совхоз улкан хирмонга ўзининг 12 минг тонналик пахтаси билан улуш қўшди. Фақат ўтган йили табиат инжиқликлари туфайли ҳосил ниҳоятда кеч етилди. Чекка зоналардаги ғўзаларнинг кўсаклари очилмади. Чўлқуварлар қўлларидан келган ҳамма ишни амалга оширдилар. Бироқ режа бажарилмади. Бош агрономнинг таъкидлашича, одамлар айбни табиатга тўнкамай сабоқлардан тўғри хулоса чиқаришмоқда.

Совхоз районнинг иқтисодий жиҳатдан энг бақувват хўжаликларидан. Ижтимоий соҳа муаммолари муваффақиятли ҳал этилаяпти. Бунёдкорлик ишлари жонлантириб юборилган. Яқинда йигирмата уй фойдаланишга топширилди. Боғча, мактаб қурилмоқда. Ҳамма йўлларга асфальт ётқизилган. Қолган соҳалар ҳам жадал ривожланмоқда.

Далаларда бу йилги ҳосилга пухта замин ҳозирланмоқда. Ерлар сифатли шудгордан чиқарилган. Ҳозирча 400 гектар ерга гўнг сепилди. Махсус ҳосил бўлими ташкил этилгач қишки юмушлар янада жонланди. Худоёр Дониёров, Қўчқор Муродқосимов, Ҳамид Эргашев, Ўктам Саноров каби техника ихлосмандларининг фидойи меҳнати билан 1,5 минг гектар ер текисланди. 700 гектарга эгат олинди. Устахонада ҳам иш қизғин. Техника ремонтига 80 киши жалб этилган. 80 га яқин техника сифатли созланмоқда. Усталарнинг унумли ишлаши учун шароит яратилган. Ҳар куни хўжалик ҳисобидан иссиқ овқат, чой тайёрланмоқда. Улар бошқа раҳбарлар қатори бош агрономнинг ғамхўрлигидан миннатдордирлар. Ким билан суҳбатлашмайлик бу йил хўжаликда туб бурилиш бўлишини таъкидламоқда.

Хўжаликдан қайтишимизда Умматқул Жўрабоевнинг оила аъзолари билан яна бир ҳайрли ишга қўл урганини таъкидлашди. Улар фермер хўжалиги ташкил этиб, аҳолига гўшт, сут етказиб беришмоқда. Шунингдек, ёнгиналаридаги мактабнинг бир синфини оталиққа олишган. Ўқувчиларга китоб-дафтар ва бошқа жиҳозлар фермер ҳисобидан ажратилмоқда.

Бугун қуёш чарақлаб чиқди. Чўлқуварлар яхши кайфиятда далаларга, фермага, устахонага отланишди. Қалбларида ишонч, иштиёқ. Улар орасида чўл дарғаси, ташаббускор мутахассис Умматқул Жўраев ҳам бор.

Мирғиёс ҚАЮМОВ.

ХУШХАБАР

● Самарқанд шаҳар Боғишамол тумани ҳокимлиги буюк боболаримиз Амир Темур ва Мирзо Улуғбек хотирасини абадийлаштиришга қарор қилди. Улуғ сиймоларга ўрнатиладиган ёдгорликлар лойиҳаси очиқ танлов йўли билан аниқланади.

Амир Темур ёдгорлиги Самарқанд марказидаги Кўксарой майдонида. Мирзо Улуғбек ёдгорлиги эса шаҳарнинг энг кўркам гўшасида, Маҳмуд Қошғарий ва буюк мунажжим номи билан аталувчи кўчалар кесишган жойда қад кўтаради.

Шу йил 15 мартгача давом этадиган мазкур танловда меъмор, ҳайкалтарош, рассомлар билан бир қаторда бошқа касб эгалари ҳам қатнашиши мумкин.

● Шўрчи шаҳрида пойабзал фабрикасининг биринчи навбати ишлай бошлади. Асосан маҳаллий хомашёда ишлайдиган бу корхонада эркаклар чарм этиги тикилмоқда. Фабрика ишчиларидан бир гуруҳи Бошқирдистондаги турдош корхоналарда малака оширишди. Энди улар бошқаларга пойабзал тикишни ўргатадилар. Келгусида фабрикада болалар, аёллар ва спорт пойабзалини ишлаб чиқариш йўлга қўйилади.

● Фарғона вилоят улгуржи-чакана савдо ишлаб чиқариш бирлашмасида пуллик даволаш маркази ишлай бошлади. Бу ерда барча турдаги касалликлар компьютерлар ёрдамида аниқланади. Бирлашма ишчи-хизматчилари, шунингдек шаҳардаги Улуғ Ватан уруш ногиронлари ва қаровчисиз қариялар бепул даволанади. Барча ҳаражатларни бирлашма тўлайди.

● Қўрғонтепа туманидаги «Қаҳрамон» ва «Норбўта» жамоа хўжаликларининг барча хонадонларида «зангори олов» ёнди. «Тўқтағул», «Ленин номидаги жамоа хўжаликларида, Шароф Рашидов номидаги, «Савай» давлат хўжаликларида газлаштириш ниҳоясига етмоқда.

Туманда бу ишларга тобора кўпроқ эътибор берилмоқда.

Яқин кунларгача Жиззах аккумулятор заводи ёпиқ корхоналардан бири ҳисобланарди. Бунинг сабаби — заводнинг 4-цехи Иттифоқ мудофаа саноати учун буюртмаларни бажарарди. Республика мустақилликка эришгач цех маҳсулотига эҳтиёж қолмади. Корхона жамоаси бу цехни янги маҳсулот — «Д-055» аккумуляторларини ишлаб чиқаришга мослаштирди. Дискли аккумуляторлар ёритиш ва телеграф аппаратларида ишлатилади. Бу ерда кунига етти мингта аккумулятор ишлаб чиқарилмоқда. Цех яқинда Санкт-Петербург шаҳридан «НЛД-0,8» ва «НЛД-038» маркали аккумуляторлар ишлаб чиқариш юзасидан катта буюртма олди.

СУРАТДА: **дискли аккумуляторлар йиғувчиси Гулчеҳра Солиева иш устида.**

Б. ТЎРАЕВ олган сурат. (ЎзА).

ЧИРОЙ ОЧМОҚДА

Ҳасанбойда Ш. Қозоқбоев кўчасидаги 70 хонадонга, Ш. Шоюсупов кўчасидаги 100 дан кўпроқ хонадонга табиий газ киритилди. Бу ердаги жамоа хўжалигининг 1-бўлимида яшовчи аҳоли айниқса қиш фаслида газ босими камайиб кетишидан нолирди. Энди «зангори олов» бир меъёрда ёнади. Газ таъминотини яхшилаш мақсадида 25 километр масофага қувур ётқизилди. Қишлоқдаги учта мактаб табиий газ билан иситишга ўтказилди. Бундан ташқари Беруний кўчаси асфальтланди, ёритгичлар ўрнатилди. Бироқ неча ойдирки, қишлоқ марказидаги ҳаммом, «Ҳасанбой» қаҳвахонаси ишламаётир. Ҳали табиий газ туширилмаган хонадонлар ҳам оз эмас.

ЎзА мухбири.

ҲАР СОҲАДАН БИР ШИНГИЛ

● Наманган вилоятининг сабзавот дўконларида қишки боғ ва пайкаллар маҳсулоти кўзни қамаштиради. Қишнинг қоқ ўртасида помидор, кўкатлар харидорларга тақдим этилмоқда. Лимонлар кетма-кет келтирилмоқда, эрта-индин бодиринг ҳам чиқиб қолади... Иссиқхоналарда дурустгина ҳосил етиштирилди. Бу йил иссиқхоналардаги экинзорлар анча кенгайтирилди. Шунинг учун ҳам маҳсулотларнинг н[illegible] унчалик баланд эмас, ҳаммаси чаққон сотилмоқда.

● Попдаги «Куштепа» жамоа хўжалиги дўконларида гиламлар, палослар, рангли телевизорлар, пойафзал, кийим-кечак ва бошқа кўпгина моллар, шу жумладан, хорижий маҳсулотлар кўпайиб қолди. Хўжалик бу молларни пахта толасига алмаштириб олиб келди. Бу ерда қишлоқ меҳнатчилари ҳақида яхши ғамхўрлик қилинмоқда. — Сифатли саноат молларидан ташқари хўжалик заҳирасида олти тонна ўсимлик ёғи ва 20 тонна кунжара сотилди. Илғор ходимлар мўмай мукофот пули олдилар.

МИЛЛИЙ ЖИҲОЗЛАР ТАЙЁРЛАНМОҚДА

● Нишон туманидаги Чўли Бегимқулов номли давлат хўжалигида мебель цехи ишга тушди. Унда сандиқ, китоб жавони ва бошқа миллий уй жиҳозлари тайёрланяпти. Аҳоли буюртмаси асосида ҳар куни 10—15 минг сўмлик иш бажарилмоқда. Қўли гул усталар эски мебелларни ҳам таъмирлаб беришяпти.

ҲАМКОРЛИК

Пахтаобод туманидаги Ёқубов номли жамоа хўжалиги аъзолари шакар етишмаслиги тўғрисида камроқ гапирадиган бўлиб қолишди. Ўтган йили хўжаликда 2,5 гектар ерга қанд лавлаги экилган эди. Ҳосил кутилгандан ҳам зиёда бўлди. Шартномага кўра, олинган маҳсулот Қозоғистон республикасининг Чимкентдаги қанд заводига топширилди. У ердан 95 тонна лавлаги ҳисобига 10,5 тонна шакар олиб келинди.

«ҚЎШЧИНОР» — ЯНГИ РЎЗҒОР

Она замин оппоқ қор кўрпасига ўраниб, хамирдай кўпчиб, қиш-қировли кунлар оғушида нафас ростламоқда. Аммо деҳқон учун қиш — бекорчилик эмас. У аниқ режалар асосида йил — ўн икки ой тер тўкади. Эл дастурхонини тўкин-сочин — ноз-неъматлар билан тўлдиришни ўйлайди. Шу маънода Самарқанд вилоятининг Тойлоқ районидаги «Қўшчинор» жамоа хўжалиги меҳнат аҳлининг ҳам шу кунлардаги саъй-ҳаракати ана шу эзгу мақсадга қаратилган.

— Хўжалигимиз ташкил этилганига ҳали бир йил ҳам бўлмади, — дейди шу жамоанинг раҳбари Муйин ака Қурбонов. — Ўтган йили Улуғбек номли жамоа хўжалиги таркибидан ажралиб чиқиб, мустақил рўзғор мақомида ишга киришдик. Дастлабки натижаларимиз, ҳар қалай, ёмон эмас.

Деҳқонларимиз 1992 йилда 5500 тонна ўрнига 6002 тонна сабзавот, 624 тонна ўрнига 811 тонна ғалла етиштириб, қишлоқ хўжалик маҳсулотларининг барча турлари бўйича мажбуриятларини ҳам ошириб адо этдилар. Шунингдек 190 қути қурт уруғи парваришланиб, 19 тонна аъло навли хомашё тайёрланди. Бу режадагидан 5 тонна кўп, демакдир. Биргина картошканинг ўзидан 1235 тонна ҳосил олинди. Мева, маккажўхори режалари юз фоиздан ошиб кетди. Бунда Маннон Гадоев, Амон Ашуров, Тўрақул Облоқулов, Ҳасан Ҳамзаев сингари бригада жамоаларининг улуши катта бўлди.

Айни чоғда хўжалик ҳудудида 10.500 дан зиёд аҳоли истиқомат қилади. Меҳнаткашларга ҳар томонлама қулайлик яратиш учун кенг кўламда ишлар олиб борилмоқда. Чунончи, Зарафшон маҳалласидаги 300 та хонадонга табиий газ ўтказилди. Бунинг учун 15 километрлик масофада газ қувурлари тортилди. 100 га яқин уйга телефон симлари уланди. Биринчи навбатда Улуғ Ватан уруши ва меҳнат фахрийлари бу хизматдан баҳраманд бўлишди. Янгидан участка олган ёшлар водопровод суви ва газ билан таъминланди. Хўжалик ўз кучи билан янги автомашина гаражини қуриб, ишга туширди. Чорвачилик фермаси қайта таъмирланиб, айни вақтда унда зотдор моллар парвариши йўлга қўйилди. Яқинда кўркам чойхона ишга тушди. Бундан ташқари хўжаликда 10 та савдо дўкони, 4 та чойхона ва 200 ўринли шифохона намунали хизмат кўрсатаяпти.

Аҳолининг дон маҳсулотларига бўлган талабини қондириш мақсадида кузда 400 гектар ерга ғалла экилди. Оралиқ экинлари майдони 52 гектарни ташкил этади. 49 гектар ердаги боғ озиқлантирилиб, шакл берилди. Шу кунларда токзорларга яхоб суви бериш, далаларга маҳаллий ўғит чиқариш, парниклардаги экинларни парваришлаш қизғин олиб борилмоқда.

Ш. АҲРОРОВ.

ЯХШИЛИК ЕРДА ҚОЛМАЙДИ

Ғаллаорол туманининг ташкилотчи ва тадбиркор раҳбарларидан бири суҳбат чоғида «Ғаллаорол» давлат хўжалигининг сўлим Ғўбдун қишлоғида бир пиру бадавлат оила борлигини таъкидлаб, бу ҳақда, айниқса камтарин, ҳалол меҳнати билан элга танилган Донабой Шовқиев тўғрисида рўзномада мақола берилса, яхши бўларди, деб қолди. Шу сабаб бўлди-ю атрофи тоғлар, мевали ва манзарали дарахтлар билан ўралган, баҳаво Ғўбдун қишлоғига йўл олдик.

Отахон қишлоқ бошида яшаркан. Хонадонда бизни қувноқ набиралари даврасида ўтирган отанинг турмуш ўртоғи, қаҳрамон она Боғлоной опа илиқ кутиб олди. Донабой ота мачитга жума намозига кетганлигини, тезда келишини айтди. Онахон билан ўтмишимиз, ҳозирги турмуш, Ўзбекистон мустақиллиги, қайнона-келинлар ўртасидаги муносабат ҳақидаги суҳбатимиз айни қизиган чоғда Донабой ота кириб келди. Салом-аликдан сўнг мақсадимизни айтдик. Ота жуда суюнди.

— Мени ҳам йўқлайдиган, заҳматли меҳнатимни, урушда чеккан азобларимни сўрайдиган кишилар бор экан-ку? — деди Донабой ота. Пешонасидаги ажинлар унинг заҳматли меҳнати ва уруш асоратларидан далолат. Кўзларидаги севинчидан, юзидаги инсонларга хос табассумидан ҳеч нарсага муҳтож эмаслиги, турмуши яхшилиги билиниб турарди.

Туш пайти бўлганлигидан суҳбатимиз бир пиёла чой устида давом этди.

— Ўтмишимизни, болалигимни, уруш йилларини эсласам, юрагим орқага тортиб кетади, — дея гап бошлади ота. — Ўн яшар бола эдим, ола-ғовур пайтлар эди. Кейин жамоа хўжаликлари тузилиб, одамларнинг боши бирика бошлади. Техника йўқ, барча юмушлар қўл кучи билан бажариларди. Ер қўш солиб ҳайдаларди.

Ўн уч яшаримда собиқ «Янги куч» жамоа хўжалигида иш бошладим. Омоч билан ер ҳайдаб, ғалла ва бошқа экинлар экардик, ҳосил ҳам қўлда йиғиштириб олинарди. Бир кун қорнимиз тўйса, бир кун тўймасди. Лекин иш тўхтамас, биз қатори ёшлар келажакка умид билан туну кун меҳнат қилиб, чарчаш нималигини билмасдилар.

Ёш Донабой 1939 йилда ҳарбий хизматга чақирилди. Ўша пайтда фин уруши борарди. Донабой яхши хизмат қилди, ҳарбий топшириқларни аъло даражада бажариб, қўмондонликнинг ташаккурномаларига сазовор бўлди. 1941 йилнинг январь ойларида қаттиқ бетоб бўлиб Курск шаҳар госпиталига тушди. Бу ерда у икки ойдан ошиқ даволанди, ҳарбий хизматга яроқсиз, деб топилиб, март ойида қишлоғига қайтди.

Бир-икки ой дам олиб, соғлиғини тиклагач, хирмон мудири бўлиб ишлади. Бу пайтда уруш шиддатли тус олганди. Ўзбекистонлик йигитлар ҳам халқ учун, ҳар бир қарич она тупроқ учун жон олиб, жон берардилар. Барча эркаклар урушда, жамики юмушлар, жанггоҳ орқасини мустаҳкамлаш хотин-қизларга, Донабойга ўхшаган яроқсизларга қолганди. Донабой тунни кунга, кунни тунга улаб, меҳнат қилар, хирмонда ҳар мисқол донни кўз қорачиғидай асрарди.

Немис фашистларининг хиёнаткорона ҳужуми Донабой Шовқиевни беҳиёса ғазаблантирди. У чидай олмади, душманни ер билан яксон қилишга ҳисса қўшиш учун соғлиғи бироз ёмон бўлишига қарамай 1943 йилда кўнгиллилар қатори жанггоҳга отланди. Фарғона водийсида бир ярим ой ҳарбий тайёргарликдан ўтгач, 1-Украина фронтига жўнади. Д. Шовқиев қонга қон, жонга жон, дея шиддатли жангларнинг олдинги сафида борди. Калинин вилояти шаҳар ва қишлоқларини душмандан озод қилишдаги жангларнинг бирида у бошидан қаттиқ яраланди. Ҳушига келиб қараса, госпиталда ётибди, атрофида шифокорлар. Уларнинг айтишларича, саккиз соатдан сўнг ҳушига келибди. Бошидаги осколкаларни олиш учун уни 3 соатдан ортиқ операция қилишди. Бир ойдан зиёд даволангач, 1943 йил охирида уйига қайтаришди. Ҳамқишлоқлари уни қувонч билан кутиб олдилар, омон қолганига шукр қилдилар. «Бирлик» колхозида меҳнат қилиб, яна фронт орқасини мустаҳкамлашга киришди. Кейинчалик чўпонлик, йилқибоқарлик қилди. Жамоа хўжалиги чорвасини ривожлантиришга муносиб ҳисса қўшди. Фикри-зикрини халқ чорвасини, жамоа иқтисодини юксалтиришга қаратиб, жамоанинг ҳурмат-эътиборига сазовор бўлди.

Меҳнат фаолиятининг кейинги пайтларида «Ғаллаорол» хўжалигининг Тоза уруғ бўлимида чўпонлик қилди. Ҳа, Донабой ота бутун кучини чорвачиликка бағишлади, бу соҳада тадбиркорлик қилди. Кўпларга сурув-сурув қўй боқишнинг, уларнинг түёқ сонини кўпайтиришнинг сир-асрорини ўргатди. Айни пайтда чўпонлиқ қилиб, ҳурмат-эътибор қозонаётган қатор шогирдлари устози Донабой отадан миннатдорлар.

Отахон ҳозир пенсионер. Ёши 76 дан ошди. Отанинг кўксида порлаб турган Қизил Юлдуз ордени урушдаги жасоратидан нишона. Афсуски, Донабой ота жароҳатланганлиги тўғрисидаги ва бошқа ҳужжатларини йўқотган. Бу инсоннинг нақадар камтаринлигини қарангки, ҳужжатларини хизмат жойларига ёзиб қидирмаган. Сабабини сўрагандик, ота шундай деди:

— Эҳ, ўғилларим, урушдан тирик қайтганимга шукр қиламан. Худога шукр, ўғилларим бор, мени кафтида ардоқлашади. Келинларим қўярга жой топишолмайди. 76 ёшдан ошибманки, бирон идорага бориб раҳбарларга шикоят, арзнома билан кирганим йўқ. Бундан кейин ҳам ниятим шу.

Донабой отанинг бу фазилатларига ҳавас қилдик. Турмуш ўртоғи, қаҳрамон она Боғлоной Шовқиева ҳам ҳали бақувват, набиралари атрофида парвона. Чол-кампир жуда аҳил, бир-бирларига ҳурмати баланд, пиру бадавлат яшашаяпти. Отахоннинг етти қиз, уч ўғли бор. Қизларининг ҳаммаси турмушга чиқишган. Ўғиллари ҳам уйли-жойли. Кенжа ўғил ота билан, катталарининг уйлари ёнма-ён. Келинларининг аҳиллиги, иноқлиги, қайнона-қайнотасини ҳурмат қилишларини қўшнилари айтиб, адо қилишолмайди. 70 га яқин набиралари ҳам аҳил. Бу Донабой ота ва Боғлоной онанинг меҳрибонлигидан.

— Ҳаётимдан, турмушимиздан нолимайман, — дейди отахон суҳбатимиз давомида. — Ҳамма нарса етарли, уйларимиз замонавий. Ўзбекистонимиз мустақил бўлганлигидан миннатдормиз. Пенсиямиз 2500 сўмдан ошди. Вақти келиб турмушимиз янада яхшиланади, деб ўйлайман.

Истиқлол энг аввало қадриятимизни тиклаш, унутилаёзган урф-одатларимизни янгилаш борасида катта аҳамият касб этади. Минг шукрки, миллий урф-одатларимиз, қадриятларимиз тикланаяпти.

Мустақиллик — олий неъмат. Уни асраб-авайлашимиз керак. Ахир, унинг тақдири қўлимизда эканлигини Президентимиз И. А. Каримов бежиз таъкидламади. Дастлабки қадамни меҳнат интизомини мустаҳкамлашдан бошладик. Бу ҳар бир фуқаронинг виждонан, чин юракдан меҳнат қилиши деган гап.

Донабой отанинг камтаринлигига ҳавасимиз келди. Ўзбек халқи, она тупроғимиз учун қон тўккан, умрини халқи учун бахшида этган Донабой отанинг умр сўқмоқларига назар ташлар эканмиз, кўнглимизда айрим мулоҳазалар ҳам туғилди. Мудофаа ишлари бўйича туман бўлими (собиқ туман ҳарбий комиссариати), туман ижтимоий таъминот бўлими, қолаверса, халқ депутатлари Ғўбдун қишлоқ Кенгаши ижроия қўмитаси раҳбарлари қишлоқда Донабой ота каби фахрий борлигини, наҳотки, ҳозиргача, пайқамаган бўлишса? Собиқ жангчиларимизга тегишли имтиёзлардан баҳраманд бўлиш ҳуқуқи Донабой ота Шовқиевга ҳам берилганку, ахир?!

Эзгуликнинг кечи йўқ. Буюк Ғалабага улуш қўшган Донабой ота муносиб равишда қадр топади, деб умид қиламиз.

Ҳайдар ХУДОЙҚУЛОВ.

Тошкентда Қорақалпоғистон маданияти кунлари қизғин давом этмоқда. Пойтахт меҳнаткашлари қорақалпоқ мўйқалам соҳибларининг кўргазмасини мароқ билан кўздан кечирдилар. Бердақ номидаги Қорақалпоғистон музикали драма театрининг «Ажиниёз» операси, давлат филармонияси ва «Ойқулаш» ашула ва рақс дастасининг концертлари, ёш тамошабинлар театрининг «Одамлар қандай бузилади» спектакли тошкентликларда катта қизиқиш уйғотди.

Абдулла Қодирий номидаги Тошкент давлат маданият институтида қорақалпоқ шоирларининг мушоираси бўлиб ўтди. Маданият кунлари қатнашчилари Тўқимачилар маданият саройида адабиёт ва санъат ихлосмандлари билан учрашдилар.

Маданият кунлари иштирокчилари Тошкент шаҳри маҳаллаларига ҳам ташриф буюрадилар. Театр ва концерт залларида, ишлаб чиқариш корхоналари ва маданият муассасаларида ижодий учрашувлар давом этади.

СУРАТДА: Қорақалпоғистон радиотелекомпаниясининг халқ жирови Яхшилик Сримбетов достон айтаяпти.

* * *

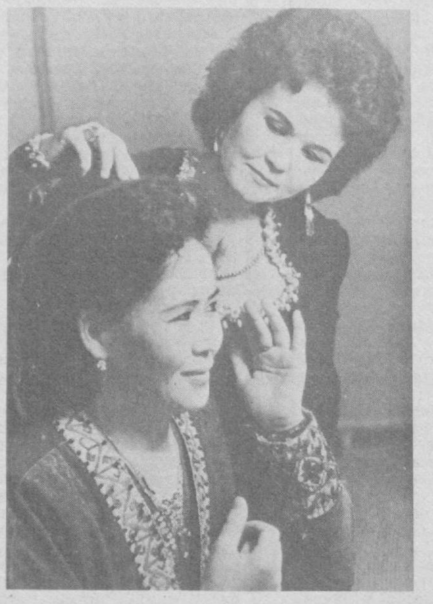

Қорақалпоғистонда хизмат кўрсатган артист Гулҳадича Айимбетова (чапда) ва Қорақалпоғистон халқ артисти Бозоргул Каримова саҳнага чиқишга ҳозирлик кўришмоқда.

Н. МУҲАММАДЖОНОВ олган суратлар.

БОЛАЛАР ДУНЁСИ

Болалар дунёси ўзига хос ажойиботларга тўладир. Улар чизган суратларда дунёнинг алвон ранглари турли жилоларда ўз аксини топади.

Шу кунларда республикамиз пойтахти Тошкент шаҳрида қизғин ўтаётган Қорақалпоғистон Республикаси маданият кунларининг ўзига хос байрамга айланиб кетишида Есжон бахши номидаги Нукус шаҳар 1-бадиий ҳунармандчилик мактабининг ёш мусаввирлар тўгараги ўқувчиларининг ҳам ўзига яраша ҳиссалари бор. Мактабнинг ўқувчи ёшлари ўзлари чизган суратлар кўргазмасини олиб келишди. Мазкур мусаввирлар тўгараги 1976 йилда очилган. Ўшандан буён мактаб талабалари ишлаган ажойиб расмлар кўргазмаларини Амударё республикасининг турли шаҳарларида ўтадиган тадбирларда намойиш этиш одат тусига кирган.

Тўгарак иштирокчилари 1980 йилларда Норвегия, Япония Финляндия, Афғонистон ва Мозамбик республикаларида ўтган болалар чизган суратлар кўргазмаларида иштирок этишди.

Шунингдек, тўгарак ўқувчилари чизган суратлар «Орол созлари» фильмида ҳам фойдаланилди. Тошкент шаҳрида ўтказилган Санъат байрамида ёш мусаввирлар чизган расмлар совринли ўринларни олганлигини таъкидлаш керак. Қорақалпоғистонлик ёш мусаввирлар Ўзбекистон Республикаси Маориф вазирлигининг дипломлари, «Пионерская правда» газетаси, «Юний художник» журналининг ҳамда Қорақалпоғистон Республикаси Рассомлар уюшмаси фахрий ёрлиқларини олишга муяссар бўлишган.

1990 йили Хоразм вилоятида бўлиб ўтган Қорақалпоғистон Республикаси маданият кунларида, шунингдек, 1991 йили Олмаота шаҳрида ўтказилган қорақалпоқ театри кунларида ҳам ёш мусаввирлар ўз кўргазмалари билан иштирок этишди.

Алишер Навоий номидаги ўзбек давлат академик Катта театри фойеси ҳар қачонгидан ҳам гавжум бўлди. Чунки бу ерда Есжон бахши номидаги 1-болалар бадиий ҳунармандчилик мактаби ўқувчилари чизган суратлар кўргазмаси очилди. Унда 5-синф ўқувчилари Роҳат Асқаровнинг «Дастурхон», «Ўқувчилар саройи», Ойнагул Бекимбетованинг «Эски жой», «Менинг кўчам», Мурот Утемуратовнинг «Орол қайғуси», «Менинг уйим» каби суратлари йиғилганларда яхши таассурот қолдирди.

Шавкат ҚУЛИБЕК.

Олтмишбой СУЛТОНОВ.

САБОҚ

Ҳикоя

Мактабдан келсам, аям ошхонада бўғирсоқ пишираётган экан. Қувониб кетдим. Маза қилиб, бўғирсоқ ейман энди, деб ўйладим. Лекин мен ўйлаганчалик бўлмади. Аям менга иш буюрди:

— Маратжон, манави товоқдаги бўғирсоқни Асқарларникига ташлаб кел. Кейин бўғирсоқ билан чой ичасан.

Бировнинг қорни очиб турса-ю... овқатлан дейиш ўрнига иш буюришади. Бир товоқ бўғирсоқни кўтариб, Асқарларникига йўл олдим. Кўчада болалар қий-чув билан зўр бериб тўп тепишарди. Асқар шуларнинг ичида экан.

— Марат, кел , футбол ўйнаймиз, — дейишди болалар.

— Йўқ, вақтим йўқроқ. Ҳозир мактабдан келдим. Кейин манави бўғирсоқни Асқарларникига олиб боришим керак, — деб жавоб бердим.

— Бизникига олиб борасанми? Олиб кел бўлмаса, — Асқар шундай деб қўлимдан товоқни олди-да, болаларга биттадан бўғирсоқ улашиб берди. Шунча болага зиғиртак бўғирсоқ нима ҳам бўларди. Товоқ бўшади-қолди.

— Ма, олиб кетавер уйингга, — деди Асқар менга бўш товоқни узатиб. — Марат олиб келаётган бўғирсоқларни еб қўйдим, деб ойингга айтиб қўй. — дедим.

— Мунча гапни чўздинг?! Айтади-ку! Уйига олиб борганда ҳам Асқар ерди бу бўғирсоқни, шундай эмасми? — деди Ермек, —қани бизга халақит берма.

Мен бўш товоқни ошхонага қўйиб чиқдим. Аям чой тайёрлаб қўйган эканлар, ичиб дарс тайёрлашга ўтирдим.

Эртасига дарсда муаллимамиз Гулсум опа Асқардан ўтилган дарсни сўради. Асқар жавоб бера олмади.

— Нега ўқимадинг? Ҳар куни дарс тайёрламай келгани уялмадингми? — сўради муаллим.

— Кеча жуда иш кўп эди уйда. Дарс тайёрлашга қўлим тегмади-да, —баҳона қидирди Асқар.

— Ёлғон, — дедим мен.

— Асқар ёлғон айтаяпти,— у кечгача кўчада копток тепди, тағин ёлғон айтади-я.

— Ҳали сен менга ёлғон гапирадиган ҳам бўлдингми?

— Гулсум опа унга тикилди.

Асқар шу куни «2» олди.

Дарсдан сўнг ҳаммамиз уйга кетаётганда, Асқар мен билан жанжаллашиб қолди.

— Кўрамиз, — деди у бармоғи билан мени яниб, — яхши ўқийман деб мақтанаверма. Кунингни кўрсатаман ҳали.

Асқар уйга кириб кетди. Бир маҳал бизнинг уйга биров бақириб кириб келди. Қарасам, Асқарнинг ойиси Моҳида хола.

— Ҳой бола, — деди у менга, — нега тинч юрмайсан-а? Ўғлимни ўз ҳолига қўясанми-йўқми? Нега уни муаллимингга ёмонлаб, «2» қўйдирасан?

Мен қўрқиб уйга кириб кетдим. Аям мулойимлик билан:

— Ўзи нима гап, қўшнижон?— деб сўради.

Моҳида хола оғзига келганини гапириб, чиқиб кетди.

Мен Асқарнинг ёлғончилигидан ҳайратга тушиб қолган эдим. Бу ўша Асқарми ўзи? Шунча йил ўртоқ бўлиб билмабман-а? Ҳозирги аҳволим худди 1-синфга бориб, алифбега ҳайрат билан тикилган болага ўхшарди.

Қорақалпоқчадан
Темур УБАЙДУЛЛО
таржимаси.

СЕРЖИЛО ИСТЕЪДОД

Бозорбойнинг ёшлиги Нукус районининг «Оқманғит» жамоасида ўтди. Бу ердан район марказигача 21 чақирим. Истеъдодни она табиат тарбиялайди, дегани тўғри экан. Ўз қишлоғининг сўлим табиати, гўзал манзаралари унинг қалбига туғён солар, сувнинг шилдираши ҳам, шамолнинг гувиллаши ҳам унга таъсирли эди. Қушларнинг хонишини эшитганда яйраб кетарди. Нега шундай эканлигини билолмай, ҳали-ҳали унинг ўзи ҳам бу ҳолатдан ҳайратланади. Балки истеъдод дегани шудир.

Нима бўлсаям айнан ундаги ана шу хусусият Бозорбой Узоқбергановни санъат соҳасига бошлади. У Маннон Уйғур номли Тошкент давлат театр ва мусаввирлик санъати олий билимгоҳининг мусиқали драма куллиётига ўқишга кирди. Олий билимгоҳда моҳир устозлар актёрлик санъатини ўргатишди.

Олий ўқув юртини тугатиб, суюкли қорақалпоқ диёрига қайтди. Уни Бердақ номли Қорақалпоғистон давлат мусиқали драма театрига қабул қилишди. У бу улкан даргоҳда турли спектаклларда қатнашиб, каттакичик ролларни ижро этди. Жумладан, «Александр Македонский»да — Македонский,, «Хонума»да — князь, «Ошиқ Ғариб»да—хон Шааббоз, «Суймаганга суйканма» спектаклида Ғаладоқ сиймоларини яратди.

Ўзбек театри саҳнасида шарқнинг буюк мутафаккирлари ижодига, қадриятларимизга, урф-одатларимизга қизиқиш ортаётган бир даврда Қорақалпоғистонда ҳам бу борада салмоқли ишлар бошланди. Машҳур Бердақ ижодига, қорақалпоқ халқ қаҳрамони Эрназар Олакўзга, кекса достончиларга қизиқиш янада ортди. Натижада ажойиб санъат асарлари юзага келди. Бунда Бозорбой Узоқбергановнинг ҳам ҳиссаси катта. Халқ оғзаки ижоди ва миллий афсонавий қаҳрамонлар сиймосини қайта тиклашда ҳам унинг хизмати беқиёсдир. Бу изланишларда Бозорбой қорақалпоқ халқининг машҳур актёрларидан Йўлдош Мамутов, Ғани Душанов, Йўлдош Шарипов, Раимбой Саитовлар билан ҳамфикр бўлди.

Истеъдод соҳиби ролдан-ролга тобланиб борди. У яратган образлар томошабинни ҳаяжонлантирар, ўз кетидан эргаштирарди. Ҳозир у Тошкентда ўтаётган Қорақалпоғистон Республикаси маданияти кунларида иштирок қилмоқда. Актёрнинг ижро этаётган мураккаб характерли роллари ва дилрабо ашулалари ўзбек томошабинига манзур бўлмоқда.

Мухтор СУЛАЙМОНОВ.

Халқ амалий санъати

СУЛОЛА ВОРИСИ

Ривоят қилишларича, бир юртнинг подшоси туш кўрибди. Тушида боғ ичра сайр қилиб юрганмишу бу жаннат маъво ўртасидаги фаввора қуёш нурида товланиб, ранг-баранг жилоси билан кўзни олармиш. Во дариғ, подшоҳи олам ёғочдан нақшлар билан нафис ишланган балиққа маҳлиё бўлиб турармиш...

Не ажабки, уйғонгач, ўнгида ҳам шундай манзарани тезроқ кўришни орзу қилибди. Бош вазирини чақиртириб, довруғи довон ошган — тенги йўқ устани ҳузурига чорлашни буюрибди. Подшоҳнинг амри вожиб. Подшо устага уч кун муҳлат берибди. Шунда уста:

— Шоҳим, усталар қалби нозик, унга буюриб бўлмайди, — дебди.

Бу жавобдан дарғазаб бўлган шоҳ уни зиндонбанд қилибди. Бошқа уста топтириб, унга ҳам юқоридаги шартни қўйибди. Лекин бу устанинг иши шоҳоншоҳнинг кўнглига ёқмабди. Шунда у банди устани зиндондан озод айлаб, дебди:

— Майли, қалбинг нимани буюрса, шуни адо эт!

Бир неча кундан кейин подшо устанинг санъатини кўриб, кўзларига ишонмай, маҳоратига тан берибди. Уста ишни подшоҳ кўнглидагидан ҳам ўн чандон, юз чандон зиёда адо этган экан...

...Уста Ҳайитбой Боғибеков шундай санъаткор қалб эгаси. У қалбининг амрига қулоқ тутиб, унутилаёзган халқ ҳунармандчилигини тиклашга ва ривожлантиришга азму қарор қилган усталардан. Ҳайитбой оға даставвал ишни шогирдларини бир жойга жамлаб, уларнинг бошини қовуштиришдан бошлади. Ўзи бош бўлиб «Сангар» кичик корхонасини тузди. Ўймакорлар Хива районидаги Б. Нуруллаев номли жамоа хўжалиги ҳудудида жойлашган «Отажон Тўра» мадрасасини таъмирлаб, обод қилишди ва шу ердан қўним топишди.

Иншооллоҳ, Сангар — тош, ганч, ёғочга зар, нақш, яъни сайқал берувчи деган маънони иншо этади. Кичик корхонанинг «Сангар» деб номланиши бежиз эмас.

От изини той босар деганларидек, Ҳайитбой 12 ёшга тўлар-тўлмас падари бузруквори— Сафо ота Боғибековнинг этагидан тутганди. Сафо ота ўз замонасининг кўзга кўринган устаси эмасми, ўғлидаги иқтидорни шакллантиришга катта эътибор берди. Унинг ўзи 1937 йилда Парижда ўтказилган Жаҳон кўргазмасида муваффақиятли қатнашиб, Хоразм миллий нақши солинган устунни дунёга кўз-кўз қилган, бу асар устани таҳсинга устивор этган эди. Ўзбекистонда хизмат кўрсатган маданият ходими Сафо ота Боғибеков ўғли Ҳайитбойга ганч ва ёғоч ўймакорлигининг нозик сирларини кунт билан ўргатар, ўтмишдан беназир мерос санъат хазинасини келажак авлодларга бус-бутун етказиш кераклигини уқтирар, муносиб шогирдлари қаторида фарзандининг бетимсол ҳунари билан ҳурмат қозонишини жуда-жуда истар эди. Ҳа, Ҳайитбой ота изидан бориб, кам бўлмади.

— Ҳар бир устанинг ўз диди, ҳар бир ишида ўз дастхати бўлади, — дейди уста Ҳайитбой.—Улар нафис нақшларда акс этади. Халққа ва санъатга муҳаббат собит бўлса — мўъжазгина ишингни ҳам нимадир нурлантириб туради.

Жамоа хўжалиги бошқаруви раиси Қадамбой Бобожонов кичик корхона жамоасини ҳар томонлама қўллаб-қувватлаши билан хайрли ишларга кенг йўл очиб бераяпти. Айни пайтда ёғоч ва ганч ўймакорлиги, кулолчилик ҳамда бошқа халқ ҳунармандчилиги билан кичик корхоналар иш юритиб, уларда ишлаб чиқарилган маҳсулотлардан харидорлар мамнун бўлишаяпти.

— Узоқ Сибирь ўрмонларидан келтирилган ёғочлар бизнинг ишимизга ярамайди, — деб яна фикрини давом эттиради уста Ҳайитбой. — Негаки нақшлар кўпчиб кетади. Энг асосий хомашё ўзимизнинг иқлимга мослашган гужум ҳисобланади. Танаси мустаҳкам, чайир, чидамли. Санъатинг боқий қолади.

Шу кунларда «Сангар» кичик корхонаси тўла қувват билан иш олиб бораяпти. Уста-ўймакорлар миллий ёғоч эшик, дарвоза, устун ва безакли уй-рўзғор буюмлари тайёрлаб, эл орасида катта эътибор қозонишаяпти. Кулолчилик санъати ҳам устивор. Бодё товоқ, хум ва турли эсдалик буюмлари жило топаяпти.

Боқий санъатнинг жозибаси янада мафтункор. Шу ерда эзгу тилак айтиш мавриди келди: «Нозиқ дидли усталар қўли ҳеч қачон·дард кўрмасин!!».

Фарҳод МУҲАММАДИЕВ.

* * *

СУРАТДА: Ижодкор уста Ҳайитбой Боғибеков. У ишлаган устундаги нафис нақшларга разм солинг, мана буни санъат деса бўлади.

Муаллиф олган сурат.

Ғалим СЕЙТНАЗАРОВ.

ОНА ЕР СОҒИНЧИ

Мен туғилиб ўсган ерим—кенг далам.
Қудратингни, қанотингни бер менга.
Парвоз этиб булутлардан ҳам баланд
Мен учайин юлдуз тўла осмонга.
О, она ер, сен —мақсадим, талабим
Сен бўлмасанг сўнар эди иқболим,

Сенда эркин нафас олиб кезсам мен,
Эркалайди ўпиб, қучиб шамолинг.
Гар ухласам киприкларим соғинар,
Не истасам тупроғингдан топилар.
Сен ўзингсан битмас, сўнмас хазинам,
Қалбим сенга меҳр билан талпинар,
О, она ер, касбим ишга солай мен.
Шўх сайроқи дуторимни олай мен.
Қўшиқларим кенг далангни янгратсин
Тўйиб-тўйиб мадҳинг куйлаб қолай мен,
О, она ер, нафасингга тўёлсам,
Кенг бағрингда тинчгина дам ололсам,
Ҳовуч-ҳовуч симирганда сувингни,
Дейман доим «Чин шоиринг бўлолсам».

Қорақалпоқ тилидан
Наримон ОРИФЖОНОВ
таржимаси.

ЖИСМОНИЙ КАМОЛОТ

Бизнинг кўпгина мусобақаларимиз ҳозиргача собиқ Иттифоқ томонидан тасдиқланган Низомларга таяниб ўтказиб келинмоқда. Республикамизда шароитимизга, об-ҳавойимизга қараб, далаларда иш камайишига қараб спорт мусобақалари Низомлари тузилса, мақсадга мувофиқ бўлар эди. Радио, телевидение, рўзномаларда кўпроқ миллий мусобақаларни ривожлантирайлик деймизу, амалда эса бу ишлар кўринмайди. Августда ўтказилган қишлоқ хотин-қизлар мусобақасини ҳам республикамиз шароитига, Шарқ аёлларига мослаштириб тузилса, янада қизиқарли бўлар эди. Ўзбек хотин-қизлари учун миллий спорт кийимлари тайёрланишини орзу қиламиз. Тўғрисини айтганда, бизнинг аёлларимиз Европа аёлларига нисбатан уятчан, ўзларида бор қобилиятларини спорт майдонларида кўрсатишдан тортиниб туришади. Шунинг учун ҳам кўпроқ республика мусобақаларида спортнинг стол тенниси, югуриш, волейбол турларида ўзбек хотин-қизларини кам учратамиз.

Ҳозирги вақтда жисмоний тарбия ва спорт ишларини ташкил қилиш бирмунча сусайди, шунинг учун ҳам республика, вилоят мусобақалари камайиб кетди. Мен район жисмоний тарбия ва спорт уюшмасининг раҳбари сифатида шуни айтишим мумкинки, ишни тўғри йўлга қўйиш асосан қуйидан, яъни жойлардан, жамоалардан бошланади. Вилоят ёки республика мусобақасида яхши қатнашиш учун аввало район мусобақасини ўтказиб, жамоалардан кучли спортчиларни танлаб олиш керак, шундагина вилоят, республика мусобақаларида яхши натижаларга эришиш мумкин. Ўзбекистон Республикасида ҳозир давлат спорт қўмитаси, жумҳурият касаба уюшмалари спорт жамияти, республика «Пахтакор» жисмоний тарбия ва соғломлаштириш клуби, вилоятларда эса вилоят спорт қўмитаси, вилоят касаба уюшмалари жисмоний тарбия ва спорт жамияти, вилоят «Пахтакор» соғломлаштириш клуби, шунингдек халқ таълими бўлимида жисмоний тарбияга раҳбарлик қилувчи ташкилотлар бор. Юқорида номлари таъкидлаб ўтилган ташкилотларнинг ҳозирда иш режалари ўз шароитларига мослашган, яъни спорт қўмитаси ўзича, касаба уюшмалари жисмоний тарбия ва спорт жамияти ўзича, «Пахтакор» жисмоний тарбия ва соғломлаштириш клуби ўзича, халқ таълими бўлими ўзича вилоят мусобақаларини ўтказадилар. Маблағ сарфлаш ҳам ҳар тарафдан.

Бунга сабаб республикада жисмоний тарбия ва спортга раҳбарлик қилувчи ва уни назорат этувчилар кўп бўлиб, жисмоний тарбия ва спорт билан шуғуллантирувчи тарбиячи-тренерлар, жамоатчи-инструкторлар штатлари қисқариб кетаяпти. Республика касаба уюшмаси жисмоний тарбия ва спорт жамияти ташкил топгандан сўнг 1987 йил шаҳар ва қишлоқ спорти бирбирига қўшилиб кетди. Шаҳар жойларда спорт иншоотлари кўп, тренерлар етарли бўлгани учун улар спорт натижалари бўйича бирмунча устун кела бошладилар. Вилоят, республика мусобақаларида шаҳарлардан борган сари кўпроқ спортчилар иштирок этадиган бўлиб қолганди. 1991—1992 йилларда вилоятларда қишлоқ спортчилари ўртасида фақатгина агросаноат ходимларининг, қишлоқ хотин-қизларининг спартакиадалари ўтказилди. Бу қишлоқда жисмоний тарбия ва спортга эътибор бирмунча камайганлигини кўрсатади. Менинг фикрим: ишчи-деҳқонлар орасида жисмоний тарбия ва соғломлаштириш ишларини олиб бориш, уларнинг бўш вақтини қизиқарли ўтказишни ташкил қилувчи жамият тузилса. Ёки аввалги «Пахтакор» жамияти тикланса, қишлоқ спорти бирмунча ўзгарса керак. Негаки юқорида айтиб ўтганимдек, раҳбар ташкилотлар кўп, лекин мусобақалар, соғломлаштириш ишларини ўтказувчи аниқ бир ташкилотни айтиш қийин. Қишлоқ ёшлари ўзларининг бўш вақтларини спорт билан шуғулланишга шароит бўлмагандан сўнг, телевизор олдида ўтказишяпти.

Ахир мустақил республика ўз иш услуби, иқтисодий ва маънавий йўли билан мустақил бўла олади, десам хато қилмаган бўламан. Кўпчилик бу фикрга қўшилса керак. Йил бошида ҳар бир жамоа, хўжалик ва ташкилотларда маблағга қараб спорт мусобақаларини ўтказиш режалари тузилади, лекин кўп жойларда спорт инструкторлари йўқ бўлганлиги сабабли бу ишлар йилдан-йилга орқага кетмоқда. Қишлоқ жойларда жисмоний тарбия ва спорт ишлари ҳозирги пайтда яхши деб бўлмайди. Асосий эътиборни жисмоний тарбия жамоаларига қаратиш керак. Ташкилот, жамоа ва хўжаликларда спорт инструкторлари, тренерлар штатларини қонуний равишда жорий қилишимиз лозим. Ўрта мактабларда ўтказиладиган жисмоний тарбия дарсларини республикамиз об-ҳавосига ва шароитига қараб мувофиқлаштиришимиз зарур.

Саидмурод СОДИҚОВ,
Зангиота район жисмоний тарбия ва спорт қўмитаси раиси.

Бош муҳаррир Н. ЁҚУБОВ.

Рўзнома таҳрир ҳайъати: Н. ҚАЮМОВ, М. ИСЛОМОВ, М. МИРЗАЕВ, Ҳ. РАҲМАТИЛЛАЕВ, Т. ҚЎШАЕВ, М. ҚАЮМОВ, (бош муҳаррир ўринбосари), С. САЙДАЛИЕВ (бош муҳаррир ўринбосари), О. ҒОФУРОВ (масъул котиб), Н. ОРИФЖОНОВ, Т. СОЛИЕВ, Р. ТУРСУНОВ, К. РИХСИЕВ, Э. ИБРОҲИМОВ,

МУАССИСЛАР: Ўзбекистон Республикаси Қишлоқ хўжалиги вазирлиги, «Узплодовошчвинпром» концерни, Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги, «Қишлоқ ҳақиқати» журналистлари жамоаси.

МАНЗИЛГОҲИМИЗ: 700083, ТОШКЕНТ, ЛЕНИНГРАД КЎЧАСИ, 32

ТЕЛЕФОНЛАР, Муҳаррир ўринбосарлари —33-44-43, 33-16-27. Масъул котиб—33-09-93, Масъул котиб ўринбосарлари—32-56-25. Деҳқончилик бўлими—32-56-35, 32-54-51, 33-09-93. Қайта ишлаш саноати бўлими—32-56-31. Ижтимоий ҳаёт бўлими — 32-56-34. Чорвачилик бўлими—32-56-22. Мелиорация ва қишлоқ қурилиши бўлими — 32-56-33. Маданият, адабиёт ва санъат бўлими — 32-56-36, 33-09-93. Ахборот ва спорт бўлими — 32-54-54. Шикоят, хат ва маъмурий органлар бўлими — 32-54-49, 32-54-52. Безатиш бўлими — 32-58-79.

Ўзбекистон Республикаси «Шарқ» нашриёт- матбаачилик концернининг босмахонаси. Ленинград кўчаси, 32. Нашр кўрсаткич — 64.602. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12

Ўзбекистон Республикаси «Шарқ» нашриёт-матбаа концернининг босмахонаси. Ленинград кўчаси, 32. Нашр кўрсаткич — 64.602.

1 2 3 4 5 6

Босишга топшириш вақти 21.00. Босишга топширилди — 21.00

Буюртма Г—09.